

BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM

RAPORT Z BADANIA
2015

Zespół badawczy:

Kierownik zespołu:
prof. dr hab. Jerzy Róžański

Członkowie zespołu:
dr Magdalena Jasiniak
dr Jadwiga Kaczmarska-Krawczak
dr Bogna Kaźmierska-Jóźwiak
dr Dorota Starzyńska

BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM

Zespół badawczy:

Kierownik zespołu:
prof. dr hab. Jerzy Różański

Członkowie zespołu:
dr Magdalena Jasiniak
dr Jadwiga Kaczmarska-Krawczak
dr Bogna Kaźmierska-Jóźwiak
dr Dorota Starzyńska

RAPORT Z BADANIA 2015

zrealizowanego przez zespół Uniwersytetu Łódzkiego
w ramach projektu „Bezpośrednie inwestycje zagraniczne
w wybranych województwach Polski – analiza porównawcza”,
przeprowadzonego z udziałem:
Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu,
Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie,
Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu
oraz Urzędów Marszałkowskich Województw:
Kujawsko-Pomorskiego, Łódzkiego i Warmińsko-Mazurskiego

Patronat Honorowy nad projektem badawczym
objął Minister Gospodarki

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	3
Wnioski z badania	4
▶ 1. Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego w województwie łódzkim	10
▶ 2. Struktura kapitału zagranicznego w województwie łódzkim	14
▶ 3. Miejsce przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego w gospodarce województwa łódzkiego	17
▶ 4. Czynniki zachęcające i zniechęcające do dokonania inwestycji na terenie województwa łódzkiego w świetle opinii przedsiębiorstw i jednostek samorządu terytorialnego	26
▶ 5. Determinanty wyboru województwa łódzkiego jako miejsca lokalizacji inwestycji zagranicznych	31
▶ 6. Ocena przygotowania władz samorządowych województwa łódzkiego do współpracy z przedsiębiorstwami z udziałem kapitału zagranicznego	34
▶ 7. Znaczenie bezpośrednich inwestycji zagranicznych dla województwa łódzkiego	36
▶ 8. Aktywność jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego na rzecz pozyskiwania kapitału zagranicznego	40
▶ 9. Ocena skuteczności instrumentów stosowanych przez jednostki samorządu terytorialnego województwa łódzkiego na rzecz podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej	45
▶ 10. Ocena pomocy instytucji rządowych i samorządowych oraz instytucji otoczenia biznesu na rzecz „przyciągania” inwestorów do województwa łódzkiego	48
Zakończenie	53

WPROWADZENIE

Raport przedstawia wyniki badań, prowadzonych w 2015 roku. Badania dotyczyły najważniejszych aspektów związanych z działalnością inwestorów zagranicznych w województwie łódzkim. Inicjatorem badań był Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz zespół badawczy Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Zespół badawczy Uniwersytetu Łódzkiego został zaproszony do badań, łącznie z: zespołem badawczym Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego i zespołem badawczym Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu

Przyjęto zasadę, że każdy z zespołów badawczych przeprowadzał badania w swoim regionie. Stąd, zespół badawczy Uniwersytetu Łódzkiego przeprowadził badania dotyczące bezpośrednich inwestycji zagranicznych w regionie łódzkim, zamkniętym w granicach administracyjnych województwa łódzkiego¹. Zespół sformułował następujące cele badawcze: rozpoznanie aktualnego stanu zaangażowania kapitału zagranicznego w województwie łódzkim, oraz jego struktury i miejsca tego kapitału w gospodarce województwa, i gminnym).

Zgodnie z ustaloną z innymi zespołami badawczymi procedurą, Marszałek Województwa łącznie z kierownikiem projektu wystosowali jednobrzmiące pismo do prezydentów miast, burmistrzów i wójtów, oraz do zarządów przedsiębiorstw z prośbą o odpowiedź na pytania zawarte w specjalnie przygotowanym kwestionariuszu ankietowym. Badaniami objęto wszystkie jednostki samorządowe województwa oraz większość przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego. W rezultacie, uzyskano odpowiedź od 95 przedstawicieli samorządów i 56 zarządów przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego. Mimo tego, że zespół badawczy nie ograniczył się do wysłania mailowej i papierowej wersji ankiety, ale również członkowie zespołu w szczególnie ważnych przypadkach byli obecni przy wypełnianiu ankiety, niekiedy tłumacząc znaczenie pewnych pytań, ilość odpowiedzi zespół badawczy uznaje za daleko niewystarczający, co potwierdza opinię o coraz większej niechęci przedsiębiorstw do ujawniania danych, które w żadnym razie nie mogą być uznane za wrażliwe. Na uwagę bowiem zasługuje fakt, że zwrotność ankiet wysyłanych do jednostek samorządu terytorialnego była znacznie wyższa, niż zwrotność ankiet wysyłanych do przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego. Tym niemniej, można uznać, że uzyskany w wyniku badań materiał, jakkolwiek nie posiada walerii reprezentatywności, daje podstawę do wnioskowania o pozycji, zamierzeniach inwestorów zagranicznych w badanym województwie, oraz wsparciu jednostek samorządu udzielanemu tym inwestorom. Na uwagę zasługuje fakt, że dane pierwotne, uzyskane w trakcie ankietowania, uzupełniono danymi wtórnymi, pozyskanymi z opracowań Urzędu Statystycznego w Łodzi.

Organizacyjnie, badania zostały wsparte przez Urząd Marszałkowski województwa łódzkiego. Szczególne podziękowania należą się mgr Januszowi Baranowskiemu i mgr Ewie Chojńskiej z Urzędu Marszałkowskiego oraz Marszałkowi Województwa, mgr Witoldowi Stępniewi. Zespół badawczy miał sposobność przedstawić wstępne wyniki badań na Forum Inwestorów i Ekspertów, które odbyło się w dniach 22–23.09.2015 w hotelu Andel's w Łodzi. W obradach m.in. brały udział delegacje ze wszystkich uniwersytetów i urzędów marszałkowskich biorących udział w badaniu bezpośrednich inwestycji zagranicznych, w projekcie zainicjowanym i koordynowanym przez Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz UMK w Toruniu.

¹ Skład zespołu był następujący: kierownik: prof. dr hab. Jerzy Rózański, członkowie zespołu: dr Dorota Starzyńska, dr Bogna Kaźmierska-Jóźwiak, dr Magdalena Jasiniak, dr Jadwiga Kaczmarska-Krawczak

WNIOSKI Z BADANIA

1. PRZEDSIĘBIORSTWA Z UDZIAŁEM KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM

Województwo łódzkie znajduje się na 8. miejscu wśród polskich województw, pod względem liczby zlokalizowanych na jego terenie przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, a na 9. w odniesieniu do wartości kapitału podstawowego zainwestowanego przez te podmioty. Według danych GUS na koniec 2014 roku w województwie łódzkim prowadziło działalność 1050 przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym, podczas gdy w całej Polsce takich podmiotów funkcjonowało 26 464. Wartość kapitału przypadająca na udziałowców zagranicznych wyniosła 4994,6 mln PLN w porównaniu z 195 796,8 mln PLN w skali ogólnopolskiej. Od 1999 roku liczba przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, podobnie jak sama wartość tego kapitału w województwie uległy powiększeniu, przy czym tempo ich wzrostu odbiegało od zmian zachodzących w skali całego kraju. W województwie łódzkim, w analizowanym okresie widoczny jest dużo wolniejszy przyrost liczby przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, a nawet ich spadek w roku 2014 do poziomu 1050. Podobnie jest w przypadku dynamiki zmian wartości kapitału zagranicznego zaangażowanego w województwie, wzrost ten jest znacznie wolniejszy, w porównaniu z tendencją ogólnokrajową, ale w 2014 nie odnotowano spadku tej wartości pomimo zmniejszenia się liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego. Obserwowane w ostatnich latach spowolnienie wzrostu badanych zmierzających, powinno skłonić władze województwa do intensyfikacji działań wspierających funkcjonowanie istniejących podmiotów, jak również przyciągających nowych inwestorów zagranicznych do regionu.

2. STRUKTURA KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM

Na koniec 2014 roku w całkowitej wartości podstawowego kapitału zagranicznego ulokowanego w województwie łódzkim dominował kapitał pochodzący z krajów „starej 15” Unii Europejskiej. Największy był udział kapitału pochodzącego z Holandii (25,8%), a w dalszej kolejności z: Niemiec (15,7%), Luksemburga (14,6%), Francji (6,2%).

W czasie realizacji badania ponad $\frac{3}{4}$ przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego prowadziło działalność usługową. Natomiast wiodącą sekcją PKD był handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych z wyłączeniem motocykli (41,1%). Na drugim miejscu znalazła się sekcja grupująca przedsiębiorstwa zajmujące się przetwórstwem przemysłowym; (23,0%). Trzecie miejsce zajęła sekcja związana z obsługą rynku nieruchomości (6,4%). Wśród przedsiębiorstw prowadzących działalność w ramach sekcji przetwórstwo przemysłowe ponad 13% zajmowało się produkcją wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych. Drugie miejsce, mierzone liczbą spółek, zajął dział związany z produkcją metalowych wyrobów gotowych z wyłączeniem maszyn i urządzeń (11,5%). Na kolejnych miejscach znalazły się działy związa-

ne z produkcją artykułów spożywczych (10,1%), produkcją odzieży (8,7%) oraz produkcją wyrobów tekstylnych (8,0%).

3. MIEJSCE PRZEDSIĘBIORSTW Z UDZIAŁEM KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO W GOSPODARCE WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Miejsce przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego w gospodarce województwa łódzkiego oceniono analizując ich zasoby kapitałowe, wielkość zatrudnienia, aktywność inwestycyjną oraz podstawowe wyniki finansowe w latach 2004–2014. Wskazane charakterystyki zostały odniesione do odpowiadających im parametrów, opisujących przedsiębiorstwa z wyłącznie polskim kapitałem. Na podstawie przeprowadzonych analiz można twierdzić, że:

- znacząca liczba zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego dysponuje relatywnie dużymi zasobami kapitałowymi, które dodatkowo systematycznie rosły w całym analizowanym okresie, co jest widoczne zarówno w przypadku analizy wartości bezwzględnych, jak i w relacji do wielkości PKB województwa łódzkiego;
- przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego są ważną grupą pracodawców w województwie łódzkim, o czym świadczy przeciętny stan zatrudnienia oraz udział opisywanych podmiotów w kształtowaniu ogólnego poziomu zatrudnienia w regionie, przy czym największą rolę odgrywają tutaj przedsiębiorstwa duże;
- przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego są aktywne w zakresie prowadzonej działalności inwestycyjnej, pozytywnie wyróżniając się na tym tle z ogółu podmiotów gospodarczych zlokalizowanych w regionie, na co wskazuje zarówno liczba przedsiębiorstw ponoszących nakłady inwestycyjne, wartość tych nakładów ogółem oraz w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo, jak i intensywność inwestowania; można stwierdzić, że przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego stanowią ważną grupę inwestorów w województwie łódzkim;
- zlokalizowane na terenie województwa łódzkiego przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego nieustannie zwiększają skalę prowadzonej działalności gospodarczej, przy czym wartości osiągniętych przez nie przychodów (stanowiące jedną z miar wielkości przedsiębiorstwa) rosną szybciej niż liczba tych przedsiębiorstw;
- w analizowanym okresie, w porównaniu do podmiotów bez kapitału zagranicznego, mniejsza część przedsiębiorstw z udziałem zagranicznym wykazywała zyski, jednak wartość wyniku finansowego netto przypadającego na jedno przedsiębiorstwo była wyższa w przypadku przedsiębiorstw z zagranicznym kapitałem, co związane jest z relatywnie wysokim udziałem dużych podmiotów w tej grupie przedsiębiorstw; jednocześnie przeciętna rentowność obrotów była podobna w obu analizowanych grupach przedsiębiorstw, chociaż w poszczególnych latach wystąpiły znaczne różnice, widoczne szczególnie w grupie przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, co bezpośrednio koresponduje z perturbacjami kryzysowymi na rynkach międzynarodowych oraz zidentyfikowanymi różnicami w intensywności inwestowania.

4. CZYNNIKI ZACHĘCAJĄCE I ZNIECHĘCAJĄCE DO DOKONANIA INWESTYCJI NA TERENIE WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO W ŚWIETLE OPINII PRZEDSIĘBIORSTW I JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Jednostki samorządu terytorialnego, podobnie jak przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego najczęściej oceniały atrakcyjność inwestycyjną województwa łódzkiego jako średnią. Ocena atrakcyjności inwestycyjnej województwa łódzkiego przez przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego była dość spójna.

Poza uznaniem zarówno przez samorządy, jak i przedsiębiorstwa położenia geograficznego, jako najważniejszego czynnika spośród zachęcających do inwestowania na terenie województwa, zgodnie uznano za ważne ceny wynajmu i dzierżawy. Oceny pozostałych czynników ujawniły różnice, w niektórych przypadkach bardzo znaczące. W opinii samorządów zachęcającymi do podejmowania działalności gospodarczej w województwie były następujące czynniki: otoczenie biznesu, ceny nieruchomości, stan praworządności oraz nastawienie lokalnych władz do inwestora i inwestycji. W ocenie przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego wśród najważniejszych czynników zachęcających do inwestowania eksponowały się następujące czynniki: ceny nieruchomości, kwalifikacje siły roboczej oraz stan infrastruktury technicznej.

Warte zwrócenia szczególnej uwagi jest przypisywanie przez samorządy zdecydowanie wyższego znaczenia czynnikom, które w ocenie przedsiębiorstw znalazły się wśród najmniej ważnych. Przykładem może być wspomniane otoczenie biznesu (wskazania samorządów 73,7%, przedsiębiorstw 30,4%) lub stan praworządności (wskazania samorządów 55,8%, przedsiębiorstw 12,5%). W tym kontekście znamienne są rozbieżne opinie o aktywności samorządów na rzecz pomocy inwestorom w nawiązywaniu kontaktów i współpracy z instytucjami okołobiznesowymi i partnerami handlowymi (52,6% samorządów uznało takie działania jako zachęcające dla podejmowania inwestycji zagranicznych w regionie, podczas, gdy wśród przedsiębiorstw opinię tę podzieliło tylko 25,0% badanych).

Podobnie jak w przypadku czynników zachęcających, oceny jednostek samorządowych i przedsiębiorstw dotyczące czynników zniechęcających do dokonania inwestycji na terenie województwa łódzkiego były rozbieżne, choć różnice w rozbieżnościach były mniejsze. Samorządy przede wszystkim wskazywały na znaczenie czynników zasobowo-kosztowych, natomiast inwestorzy zagraniczni na bariery związane z lokalną polityką podatkową i obsługą administracji samorządowej. Różnice te są szczególnie niepokojące, gdyż świadczą o tym, że jednostki samorządu terytorialnego, które powinny uczestniczyć w kreowaniu możliwie najkorzystniejszych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, nie posiadają właściwego rozeznania pożądanych kierunków działań.

5. DETERMINANTY WYBORU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO JAKO MIEJSCA LOKALIZACJI INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH

Wyniki badania wskazują, iż o wyborze województwa łódzkiego jako miejsca lokalizacji inwestycji decydowały przede wszystkim czynniki zasobowo-kosztowe, takie jak: dogodne poło-

żenie geograficzne, kwalifikacje siły roboczej czy też ceny nieruchomości, najmu i dzierżawy. Natomiast czynniki bezpośrednio związane z działaniami władz na rzecz pozyskania kapitału zagranicznego do regionu, często wskazywane przez samorządy wśród czynników zachęcających do dokonania inwestycji na terenie województwa łódzkiego, miały mniejsze znaczenie w wyborze województwa jako miejsca lokaty.

6. OCENA PRZYGOTOWANIA WŁADZ SAMORZĄDOWYCH WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO DO WSPÓŁPRACY Z PRZEDSIĘBIORSTWAMI Z UDZIAŁEM KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO

Samooceń jednostek samorządu terytorialnego województwa dotycząca ich przygotowania do współpracy z przedsiębiorstwami z udziałem kapitału zagranicznego była porównywalna z oceną samych przedsiębiorstw.

Najliczniejsza grupa jednostek samorządu oceniła swoje przygotowanie do współpracy z przedsiębiorstwami z udziałem kapitału zagranicznego jako średnie, co odzwierciedlało ocenę przedsiębiorstw, podobnie jak w przypadku oceny „wysoka” gdzie wskazania były niemal identyczne. Największe różnice (na poziomie niespełna 2 pp.) odnotowano w przypadku ocen skrajnych: „bardzo wysoka” i „bardzo niska”.

7. ZNACZENIE BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH DLA WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Wśród efektów napływu inwestycji zagranicznych do regionu i działalności przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego na terenie województwa łódzkiego przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego dostrzegają przede wszystkim korzyści. Jako najważniejsze wskazali oni ożywienie gospodarcze gminy oraz wzrost zatrudnienia i wydajności pracy. Do pozostałych pozytywnych efektów napływu kapitału zagranicznego zaliczono m.in.: wzrost konkurencyjności gminy, podnoszenie kwalifikacji kadr w regionie, transfer nowoczesnych technologii, wiedzy i umiejętności w obszarze organizacji i zarządzania, transfer nowoczesnych rozwiązań technicznych i technologicznych oraz podniesienie standardu życia ludności i rozwój kontaktów zagranicznych. Korzyściom związanym z napływem kapitału zagranicznego do województwa towarzyszą jednak również obawy i zagrożenia. Do najbardziej istotnych zaliczono: tworzenie silnej konkurencji dla lokalnych przedsiębiorstw, ryzyko związane z ustanowieniem lokalnego monopolu przez firmę zagraniczną i eliminację konkurencji, pogorszenie stanu środowiska naturalnego w wyniku wprowadzenia do kraju lokaty „brudnych technologii” niemożliwych do stosowania w krajach macierzystych inwestorów i ryzyko stosowania nieuczciwej konkurencji w stosunku do firm lokalnych, a także ograniczenie zdolności rozwojowej miejscowych przedsiębiorstw poprzez osłabienie ich pozycji na rynku.

8. AKTYWNOŚĆ JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO NA RZECZ POZYSKIWANIA KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO

Jednostki samorządu terytorialnego województwa łódzkiego najczęściej wykorzystywały ogólnodostępne źródła informacji o potencjalnych inwestorach zagranicznych – Internet i doniesienia zamieszczone w prasie. Rzadziej wybierane były źródła, do których dostęp wymaga zdecydowanie aktywniejszej postawy, np. kontakty z innymi inwestorami zagranicznymi. Mały odsetek tworzyły jednostki poszukujące bezpośredniego kontaktu z inwestorem, a także korzystające z takich źródeł, jak: instytucje rządowe, firmy doradcze, czy agencje zagraniczne. Duży niepokój budzi fakt, iż ponad połowa samorządów województwa łódzkiego czekała na „przyjście inwestora”. Jednakże w przypadku większości z nich biernemu oczekiwaniu towarzyszyły także formy aktywnego poszukiwania informacji o potencjalnych inwestorach z zagranicy.

Wyniki badania wskazały, że w ponad połowie jednostek samorządowych województwa łódzkiego odpowiedzialność za obsługę inwestora zagranicznego spoczywała na prezydencie, burmistrzu bądź wójcie. Niemal co trzecia jednostka wskazała, że inwestor zagraniczny jest obsługiwany tak jak wszystkie podmioty prowadzące działalność gospodarczą lub, że obsługę inwestora zagranicznego powierza pracownikowi, którego zakres obowiązków obejmuje tego typu zadania. Znikomy był odsetek jednostek samorządu, gdzie obowiązek ten spoczywał na zespole pracowników. Nie ma w województwie jednostek wynajmujących do tego celu podmioty zewnętrzne.

9. OCENA SKUTECZNOŚCI INSTRUMENTÓW STOSOWANYCH PRZEZ JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO NA RZECZ PODNOSZENIA ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ

W ocenie skuteczności oddziaływania instrumentów podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej jednostki samorządu terytorialnego województwa łódzkiego na pierwszym miejscu wskazały przychylne nastawienie urzędników do inwestorów zagranicznych, na trzecim miejscu – stałą poprawę wizerunku gminy, na piątym – wysoką jakość i sprawność obsługi w urzędach. Usytuowanie na najwyższych miejscach tych instrumentów, należących do grupy tzw. „miękkich” czynników, świadczy o świadomości urzędników badanych jednostek co do znaczenia ich pracy oraz postaw w kreowaniu oceny poziomu atrakcyjności gminy w oczach potencjalnych inwestorów.

Badane jednostki za wysoce skuteczne uznają także instrumenty poprawy atrakcyjności inwestycyjnej województwa, zaliczane do tzw. grupę czynników „twardych”, mające na celu ulepszenie posiadanych zasobów, w tym zwłaszcza infrastruktury transportowej, a na dalszym miejscu uzbrajania terenu pod inwestycję w infrastrukturę, czy pomoc inwestorom w znalezieniu wolnych gruntów lub lokali w przystępnych cenach.

10. OCENA POMOCY INSTYTUCJI RZĄDOWYCH I SAMORZĄDOWYCH ORAZ INSTYTUCJI OTOCZENIA BIZNESU NA RZECZ „PRZYCIĄGANIA” INWESTORÓW DO WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Zdecydowana większość jednostek samorządowych województwa łódzkiego oceniała pomoc instytucji rządowych i samorządowych oraz otoczenia biznesu na rzecz przyciągania inwestorów jako słabą, bez znaczenia lub wskazywała wręcz na brak pomocy.

Spośród instytucji, których zadania dotyczą wspierania przedsiębiorczości, jednostki samorządu terytorialnego województwa łódzkiego najwyższej oceniły pomoc udzieloną przez Urząd Marszałkowski. W opinii ankietowanych jednostek najbardziej aktywne w udzielaniu wsparcia wśród instytucji okotobiznesowych były specjalne strefy ekonomiczne. W grupie podmiotów, które otrzymały najwięcej ocen „bardzo dobrych” znalazło się również Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera. Wyraźnie niżej została oceniona pomoc świadczona przez instytucje szczebla centralnego, w tym ministerstwa i ambasady RP.

Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego, prowadzące działalność gospodarczą w województwie łódzkim, dokonały oceny pomocy instytucji rządowych, samorządowych i otoczenia biznesu udzielonej im przed i po rozpoczęciu działalności. Większość objętych badaniem przedsiębiorstw wyraziła opinię, że wsparcie jakie im udzielono przed podjęciem działalności gospodarczej w województwie łódzkim nie miało znaczenia. Było to szczególnie widoczne w odniesieniu do instytucji rządowych oraz podmiotów otoczenia biznesu. Biorąc pod uwagę oceny „bardzo dobre” i „dobre” można zauważyć, że inwestorzy najwyższej oceniali pomoc urzędów miast, urzędu marszałkowskiego, urzędu wojewódzkiego, urzędów gmin, jednak odsetek przedsiębiorstw tak oceniających nie przekraczał 25%.

Oceny ankietowanych przedsiębiorstw dotyczące wsparcia udzielanego im przez instytucje rządowe, samorządowe i otoczenie biznesu już po podjęciu działalności gospodarczej na terenie województwa łódzkiego były generalnie negatywne. Zdecydowaną większość stanowiła grupa respondentów, która określiła wsparcie instytucji rządowych i otoczenia biznesu jako „bez znaczenia” lub wskazała „brak pomocy/utrudnienie”. Chociaż podobne są wyniki w odniesieniu do instytucji samorządowych warto zwrócić uwagę na nieco korzystniejsze oceny dotyczące zaangażowania się tych podmiotów w pomoc po podjęciu działalności niż przed jej rozpoczęciem. Biorąc pod uwagę oceny „bardzo dobra” i „dobra” największą poprawę odnotowano w odniesieniu do urzędów miast, urzędów gmin. Wyniki badania wskazują natomiast, że respondenci nieznacznie gorzej ocenili pomoc udzieloną im po rozpoczęciu działalności w stosunku do pomocy udzielonej przed rozpoczęciem działalności przez Urzędu Marszałkowskiego (16% vs. 14%).

Choć wyniki badania nie budzą optymizmu wyraźnie widać, że instytucje lokalne udzielają większego wsparcia inwestorom w porównaniu do instytucji szczebla centralnego, czy też instytucji zlokalizowanych w kraju lokaty inwestora zagranicznego.

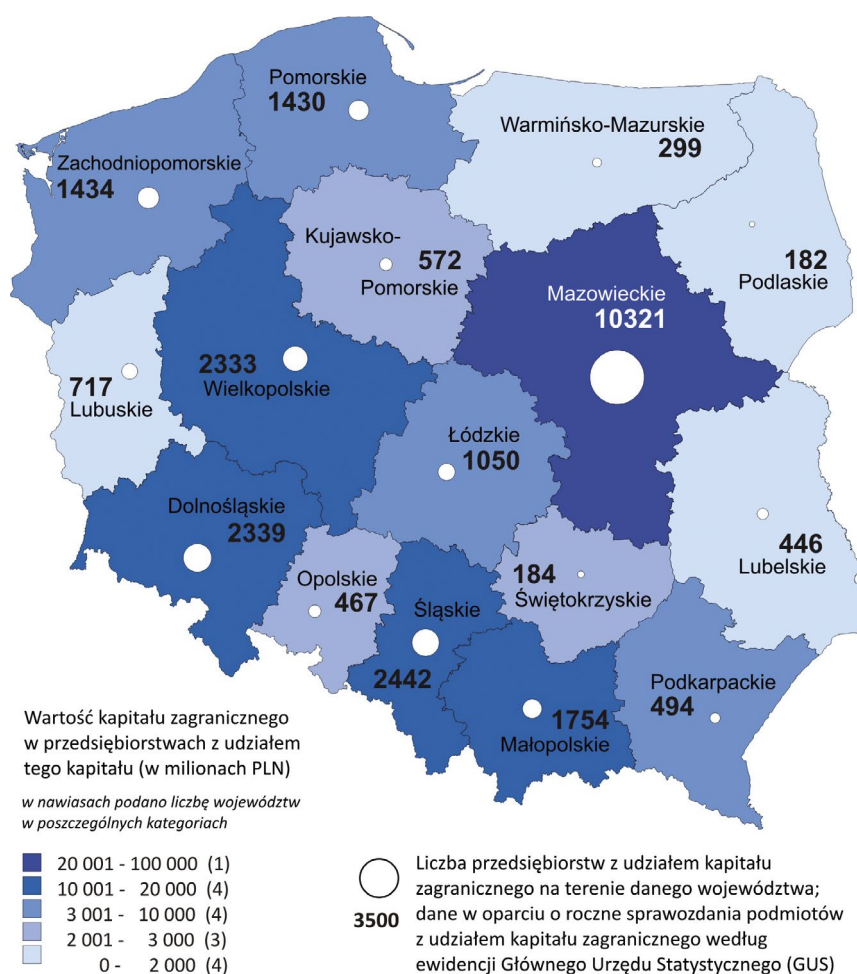

1.

PRZEDSIĘBIORSTWA
Z UDZIAŁEM KAPITAŁU
ZAGRANICZNEGO
W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM

W województwie łódzkim na koniec 2014 roku zarejestrowanych było 3 166 spółek z udziałem kapitału zagranicznego. Spółki z udziałem kapitału zagranicznego stanowiły 1,3% wszystkich podmiotów i 17,2% ogółu spółek prawa handlowego wpisanych do rejestru REGON. O ile jednak liczba zarejestrowanych spółek stanowiła blisko 3,2 tys., to prezentowane w niniejszym opracowaniu dane statystyczne dotyczące działalności przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego dostępne były dla 1050 podmiotów gospodarczych, które wzięły udział w badaniu GUS (por. rys. 1).

Rys. 1. Liczba przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego i natężenie tego kapitału w Polsce w podziale na województwa (stan na koniec 2014 roku)

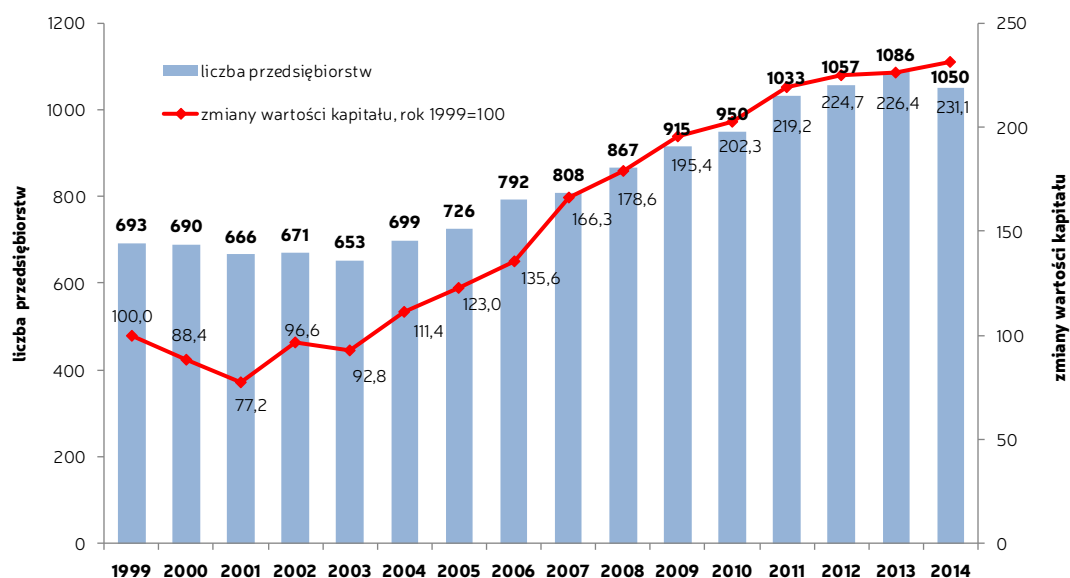
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2014 roku wartość kapitału podstawowego przypadającego na udziałowców zagranicznych w podmiotach zarejestrowanych na terenie województwa łódzkiego wyniosła 4994,6 mln PLN. W tym samym czasie w całym kraju liczba przedsiębiorstw z udziałem ka-

kapitału zagranicznego była równa 26 464, a wartość kapitału zagranicznego osiągnęła poziom 195 796,8 mln PLN. Oznacza to, że w skali ogólnopolskiej, w przypadku omawianych kategorii, udział podmiotów działających na terenie województwa łódzkiego był następujący: 4,0% w przypadku liczby podmiotów i 2,6% pod względem wartości kapitału zagranicznego. Pozwoliło to na uplasowanie się regionu łódzkiego na 8. miejscu wśród województw Polski, pod względem liczby przedsiębiorstw, a na 9. w odniesieniu do wartości zainwestowanego kapitału zagranicznego.

Od 1999 roku – czyli od zmiany podziału terytorialnego Polski i wyodrębnienia 16 województw – liczba przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego w województwie łódzkim systematycznie rosła (za wyjątkiem lat 2001, 2003 i 2014). W 1999 roku na terenie województwa zlokalizowanych było 693 takich podmiotów, w 2005 roku 726, w 2010 roku już 950, a w 2014 roku ich liczba wyniosła 1050. W analizowanym okresie wzrost liczby przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego w województwie łódzkim był niższy niż miało to miejsce w przypadku ogółu przedsiębiorstw w Polsce – dla województwa odnotowano wzrost o 66,0% w stosunku do 1999 roku, a dla całego kraju, wskaźnik ten wyniósł aż 95%. Jednocześnie w ostatnich latach obserwowane jest wyraźne spowolnienie dynamiki wzrostu liczby przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego w województwie oraz spadek tej liczby w 2014 roku o 36 podmiotów, co jest przeciwieństwem tendencji ogólnopolskiej.

Wykres 1. Liczba przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego oraz dynamika wartości tego kapitału w województwie łódzkim (rok 1999=100) w latach 1999–2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W latach 1999–2014 wartość kapitału zagranicznego w przedsiębiorstwach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego wzrosła z 2160,9 mln PLN w 1999 roku do 2658,8 mln PLN w 2005 roku i 4370,8 mln PLN w 2010 roku, by w 2014 roku osiągnąć poziom blisko 5 mld PLN. Skala zmiany wartości kapitału zagranicznego w analizowanym okresie była niższa w województwie łódzkim niż wartość identycznej charakterystyki dla całej Polski, bowiem odnotowano wzrost o 131,1% wobec wzrostu wartości kapitału zagranicznego o 295,0% w ujęciu ogólnokrajowym.

W województwie łódzkim, w analizowanym okresie widoczny jest dużo wolniejszy niż w skali całego kraju przyrost liczby przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, a nawet ich spadek w roku 2014 do poziomu 1050. Podobnie jest w przypadku dynamiki zmian wartości kapitału zagranicznego zaangażowanego w województwie, wzrost ten jest znacznie wolniejszy, w porównaniu z tendencją ogólnokrajową, chociaż w 2014 nie odnotowano spadku tej wartości, pomimo zmniejszenia się liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego. Obserwowane w ostatnich latach spowolnienie wzrostu badanych zmiennych, powinno skłonić władze województwa do intensyfikacji działań wspierających funkcjonowanie istniejących podmiotów, jak również przyciągających nowych inwestorów zagranicznych do regionu.

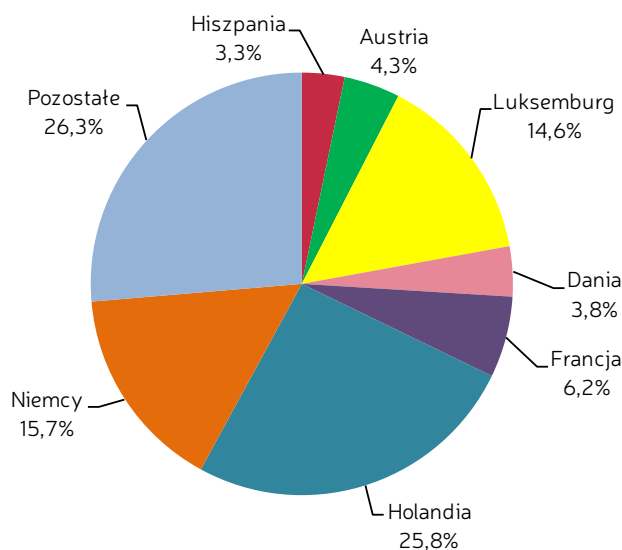
2.

STRUKTURA KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM

Jak wynika z wykresu 2, w 2014 roku największy udział w całkowitej wartości podstawowego kapitału zagranicznego ulokowanego w województwie łódzkim stanowił kapitał pochodzący z Holandii (25,8%). Na drugim miejscu znalazł się kapitał z Niemiec (15,7%), a na trzecim z Luksemburga (14,6%). Na te trzy europejskie kraje przypadła zatem ponad połowa podstawowego kapitału zagranicznego ulokowanego w badanym regionie. Na kolejnych miejscach, jednakże ze znacznie mniejszym odsetkiem, znalazł się kapitał: z Francji (6,2%), Austrii (4,3%), Danii (3,8%), i Hiszpanii (3,3%).

Wykres 2. Struktura kapitału zagranicznego w województwie łódzkim według krajów pochodzenia udziałowców (stan na 2014 rok)

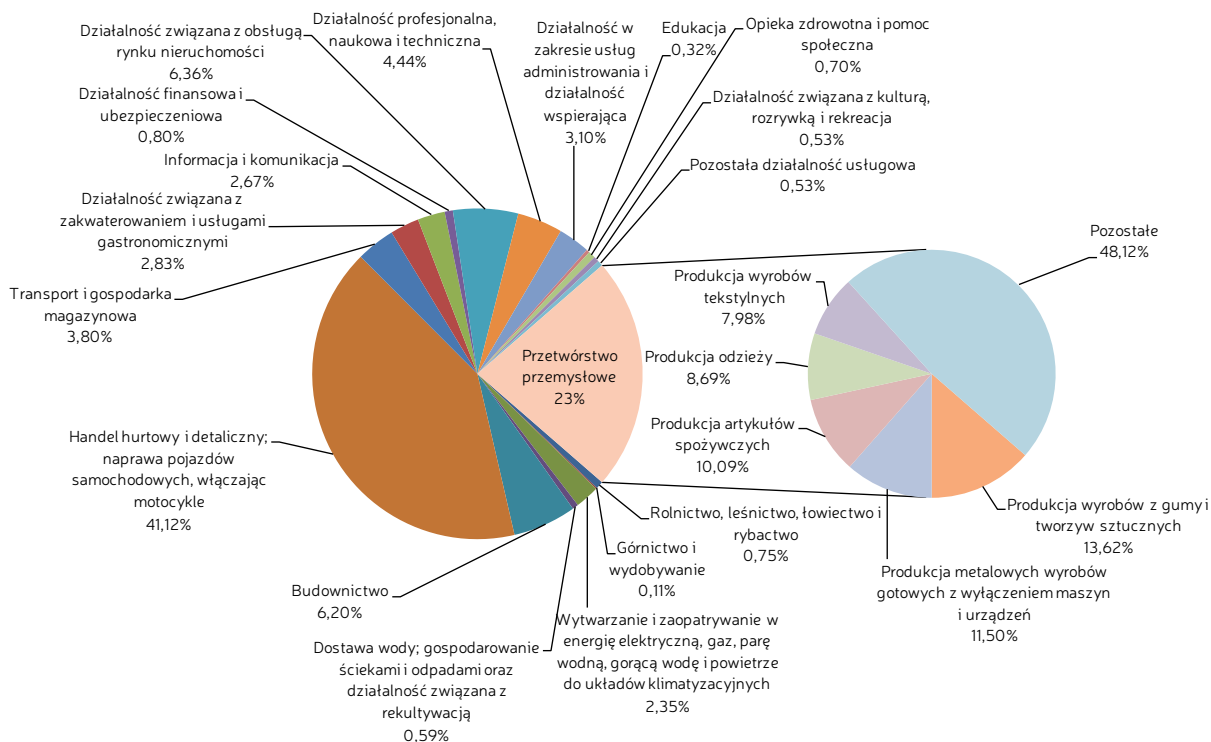
Uwagi: GUS podaje informacje o krajach, z których pochodzący kapitał stanowi co najmniej 1,5% wartości kapitału zagranicznego w Polsce.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W czasie realizacji badania (2015 rok) ponad 3/4 przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego (podmioty z bazy) prowadziło działalność usługową (77,0%). Wiodącą sekcją PKD był tutaj handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych z wyłączeniem motocykli (41,1%). Na drugim miejscu znalazła się sekcja grupująca przedsiębiorstwa zajmujące się przetwórstwem przemysłowym (23,0%). Trzecie miejsce zajęła sekcja związana z działalnością związaną z obsługą rynku nieruchomości (6,4%). Na uwagę zasługuje sekcja budownictwo, która osiągnęła udział równy 6,2%. Odsetek przedsiębiorstw z pozostałych sekcji nie przekroczył progu 5% (por. wykres 3).

Wśród przedsiębiorstw prowadzących działalność w ramach sekcji przetwórstwo przemysłowe ponad 13% zajmowało się produkcją wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych. Drugie miejsce, mierzone liczbą spółek, zajął dział związany z produkcją metalowych wyrobów gotowych z wyłączeniem maszyn i urządzeń (11,5%). Na kolejnych miejscach znalazły się działy związane z produkcją: artykułów spożywczych (10,1%), odzieży (8,7%) oraz wyrobów tekstylnych (8,0%).

Wykres 3. Struktura przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego w województwie łódzkim według rodzajów prowadzonej działalności – sekcji i działów PKD (stan na 2015 roku)

Uwagi: dane dotyczą objętych badaniem 1870 przedsiębiorstw – zob. wprowadzenie. Główny Urząd Statystyczny udostępnia obecnie informacji na temat struktury wartości kapitału zagranicznego według sekcji w odniesieniu do województwa łódzkiego por. Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego 2015, GUS, Warszawa 2015, s. 380–381.

Źródło: opracowanie własne

3.

MIEJSCE PRZEDSIĘBIORSTW Z UDZIAŁEM KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO W GOSPODARCE WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

KAPITAŁ PODSTAWOWY W PRZEDSIĘBIORSTWACH Z UDZIAŁEM KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO

Według stanu na koniec 2014 roku w strukturze kapitału podstawowego przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego zdecydowanie dominowały wkłady inwestorów zagranicznych. Ich udział w wartości kapitału podstawowego przedsiębiorstw kształtował się na poziomie 94,71%, a jego wartość wynosiła 4994,6 mln PLN. W tym samym czasie na udziałowców krajowych przypadało 5,25% wartości kapitału podstawowego (276,9 mln PLN), a kapitał rozproszony stanowił 0,04% wartości kapitału podstawowego (2,3 mln PLN). W okresie 2004–2012 wartość kapitału zagranicznego w relacji do PKB regionu wynosiła 4,8% w ujęciu średniorocznym i wzrastała z poziomu 4,2% w 2004 roku do 4,9% w 2010 roku. Natomiast w 2013 roku nastąpiło niewielkie osłabienie relacji kapitału zagranicznego do PKB i wyniosło 4,8%.

Udział przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych województwa łódzkiego jest niewielki. Według stanu na koniec 2014 roku wyniósł on – wśród podmiotów zatrudniających 10 i więcej osób – 12,38%, a w okresie 2004–2014 kształtował się na średniorocznym poziomie 12,6% (najwyższy odsetek liczby przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego odnotowano w 2008 roku – wyniósł on 13,21%). Liczba przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym przekłada się na wielkość posiadanego przez nie kapitału podstawowego. Na koniec 2014 roku jego wartość w przedsiębiorstwach z udziałem kapitału zagranicznego zatrudniających 10 i więcej osób stanowiła 16,30% całkowitej wielkości kapitału podstawowego we wszystkich podmiotach gospodarczych województwa łódzkiego zatrudniających 10 i więcej osób. Dla całego okresu 2004–2014 średnioroczny udział wartości kapitału podstawowego przedsiębiorstw z udziałem zagranicznym w odniesieniu do ogółu przedsiębiorstw wynosił natomiast 15,7%.

Reasumując, można wskazać, że pomimo względnie niewielkiej liczebności, zlokalizowane na terenie województwa łódzkiego przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego dysponują relatywnie dużymi zasobami kapitałowymi, które dodatkowo systematycznie rosły w praktycznie całym analizowanym okresie, co jest widoczne zarówno w analizie wartości bezwzględnych, jak i prezentacji w odniesieniu do wielkości PKB województwa łódzkiego.

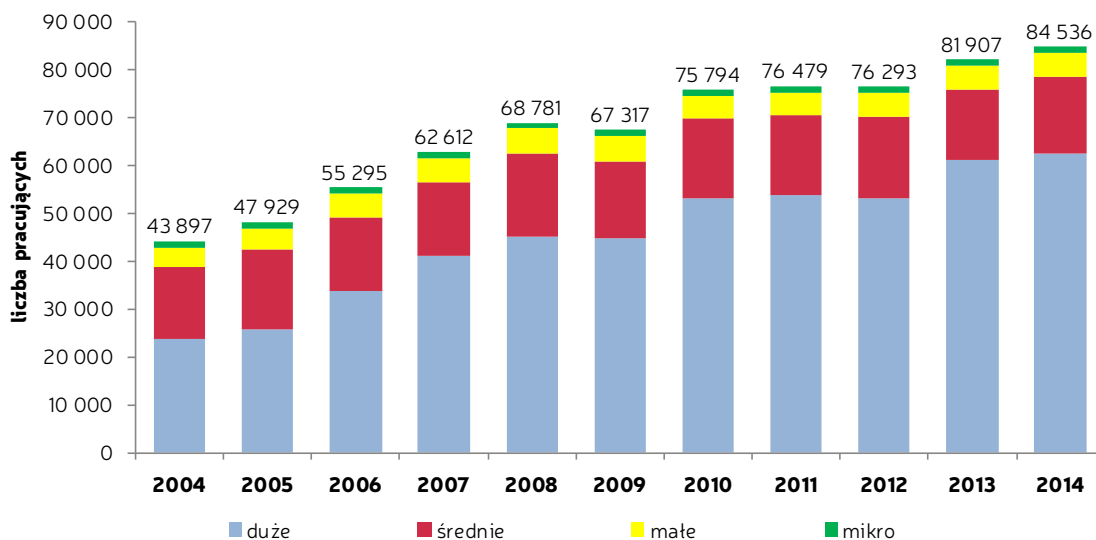
ZATRUDNIENIE W PRZEDSIĘBIORSTWACH Z UDZIAŁEM KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO

Na koniec 2014 roku w przedsiębiorstwach z udziałem kapitału zagranicznego zatrudnionych było 84 536 osób, co stanowiło 8,95% ogółu pracujących w województwie łódzkim i 3,46% całkowitej liczby jego ludności. W analizowanym okresie, tj. w latach 2004–2014, zatrudnienie w przedsiębiorstwach z udziałem kapitału zagranicznego niemalże podwoiło się osiągnąjąc wzrost z 43 897 osób w 2004 roku do rekordowego poziomu 84 536 osób w 2014 roku. Ogólna tendencja w przypadku wielkości zatrudnienia w badanych podmiotach pozostała wzrostowa. Minimalny spadek w liczbie zatrudnionych w całym badanym okresie odnotowa-

no w roku 2012 (spadek o 0,24% w stosunku do 2011 roku). Można zatem stwierdzić, że cały badany okres charakteryzował się umiarkowanym wzrostem zatrudnienia, co wiązać należy głównie ze wzrostem liczby przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego na terenie województwa łódzkiego (por. wykres 4).

Dominującą grupą podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w województwie łódzkim są mikroprzedsiębiorstwa – ich liczba w 2014 roku stanowiła aż 59,9% wszystkich podmiotów z kapitałem zagranicznym. Jednak to nie one były głównymi pracodawcami, bowiem zatrudniały na koniec 2014 roku 1 277 osób, czyli zaledwie 1,5% pracujących w przedsiębiorstwach z udziałem kapitału zagranicznego, podczas gdy – odgrywające tutaj największą rolę – duże przedsiębiorstwa, dawały zatrudnienie 62 366 osobom, czyli aż 73,8% ogółu pracowników przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego w województwie łódzkim. Z kolei na średnie przedsiębiorstwa przypadły 16 002 osoby (udział w zatrudnieniu na poziomie 18,9%), a na małe 4 891 zatrudnionych (udział 5,8%).

Wykres 4. Liczba pracujących w przedsiębiorstwach z udziałem kapitału zagranicznego w województwie łódzkim według klas wielkości podmiotów (lata 2004–2014)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Liczba pracujących we wszystkich podmiotach województwa łódzkiego zatrudniających 10 i więcej osób wyniosła na koniec 2014 roku 291 034, z czego 28,8% stanowili zatrudnieni w przedsiębiorstwach z udziałem kapitału zagranicznego (83 907 osób). W tym samym czasie stan zatrudnienia w przedsiębiorstwach bez udziału kapitału zagranicznego wynosił 207 127 osób, czyli stanowił zdecydowaną większość. Wynika to oczywiście z liczebności tej grupy podmiotów, która wprost przekłada się na jej dominującą pozycję pod względem liczby oferowanych miejsc pracy (na koniec 2014 roku liczba przedsiębiorstw bez udziału kapitału

zagranicznego stanowiła 69,14% wszystkich podmiotów województwa). W całym analizowanym okresie, tj. w latach 2004–2014 udział zatrudnionych w przedsiębiorstwach z kapitałem zagranicznym wynosił średniorocznie 24,6%, przy czym najwyższą wartość tego parametru (29,1%) odnotowano w 2014 roku. Okazuje się więc, że w analizowanym okresie – podobnie jak w przypadku kształtowania się wartości kapitału podstawowego – liczba zatrudnionych wzrasta proporcjonalnie do liczby przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego (w okresie 2004–2014 ich odsetek kształtował się na średniorocznym poziomie 28,25%). Ponadto można wskazać, że na koniec 2014 roku przeciętna liczba pracujących w przedsiębiorstwach z udziałem kapitału zagranicznego była porównywalna z przeciętną liczbą pracujących w przedsiębiorstwach bez udziału tego kapitału zagranicznego i wynosiła 81 osób wobec 86 osób w podmiocie krajowym. W całym badanym okresie przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego zatrudniało średnio 11 pracowników mniej niż przedsiębiorstwa z wyłącznie polskim kapitałem. Jest to zapewne związane z odmienną strukturą organizacyjną przedsiębiorstw, a co za tym idzie również liczbą zatrudnianych osób.

Biorąc pod uwagę przeciętny stan zatrudnienia oraz udział opisywanych podmiotów w kształtowaniu ogólnego poziomu zatrudnienia w regionie, można wskazać, że przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego są ważną grupą pracodawców w województwie łódzkim.

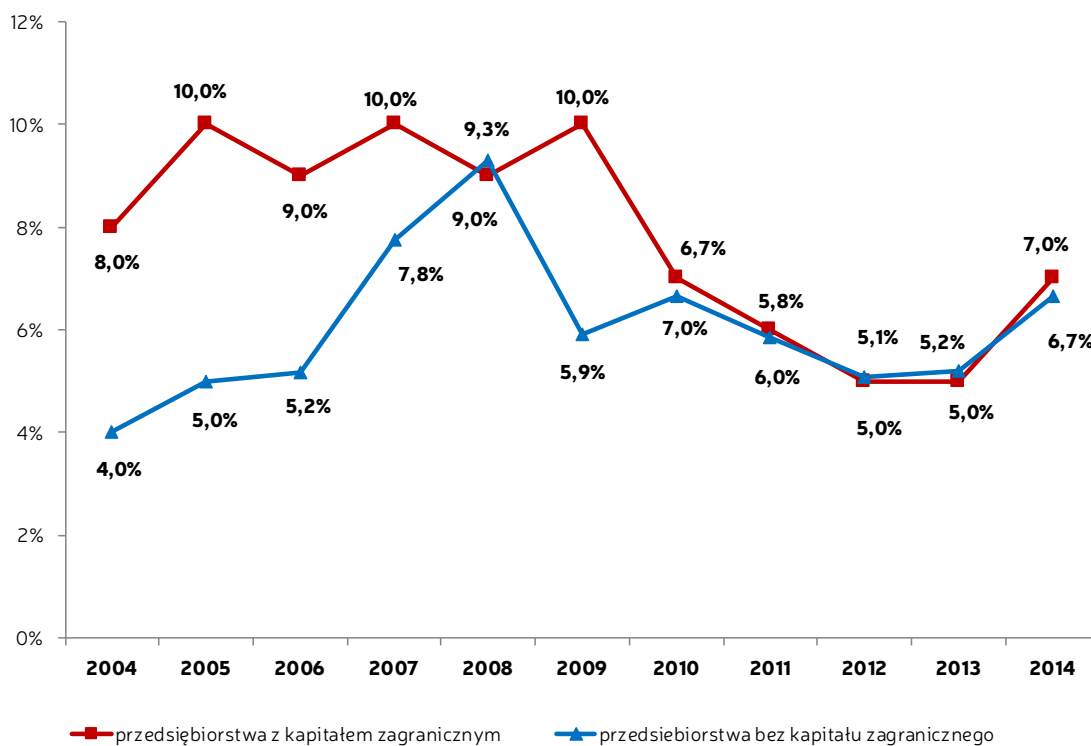
WYDATKI INWESTYCYJNE PRZEDSIĘBIORSTW Z UDZIAŁEM KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO

20

W latach 2004–2014 ponad połowa zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego realizowała wydatki inwestycyjne na pozyskanie środków trwałych – odsetek tych przedsiębiorstw dla lat 2004–2014 wyniósł średnio 56,1%. Wartość nakładów inwestycyjnych ogółem była przy tym równa średnio 2 335,9 mln PLN rocznie, w tym wartość nakładów na pozyskanie nowych środków trwałych kształtowała się na średniorocznym poziomie 1 969,9 mln PLN. Największą aktywność inwestycyjną odnotowano w 2005 roku, kiedy to odsetek przedsiębiorstw ponoszących nakłady inwestycyjne wyniósł 68,9% (w tym roku inwestycje o łącznej wartości 1 661,6 mln PLN podjęło 500 przedsiębiorstw). Wcześniej pod tym względem wyróżniał się rok 2004, w którym odsetek inwestujących podmiotów wyniósł 67,8%. W ostatnim roku analizy – 2014, odnotowano najwyższą wartość nakładów inwestycyjnych ogółem wynoszącą 3 097,9 mln PLN, z czego 2 828 mln PLN stanowiły wydatki na nowe środki trwałe. Odsetek przedsiębiorstw ponoszących nakłady inwestycyjne ogółem na wszystkie aktywa trwałe wyniósł 47,8%.

W latach 2004–2014 wartość nakładów inwestycyjnych na pozyskanie aktywów trwałych wszystkich podmiotów województwa łódzkiego (zatrudniających 10 i więcej osób) wyniosła łącznie 72 695,4 mln PLN, z czego na przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego przypadło 25 694,6 mln PLN, czyli 35,4%. Przeciętna wartość wydatków inwestycyjnych przypadających na jedno przedsiębiorstwo wynosiła przy tym 2,56 mln PLN rocznie w przypadku podmiotów z kapitałem zagranicznym i 2,86 mln PLN w przypadku podmiotów bez tego kapitału – w ujęciu średniorocznym znajdowała się zatem na porównywalnym poziomie.

Wykres 5. Intensywność inwestowania w przedsiębiorstwach z udziałem kapitału zagranicznego i w przedsiębiorstwach bez udziału tego kapitału w województwie łódzkim (lata 2004–2013 – podmioty zatrudniające 10 i więcej osób)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2004–2014 przeciętny poziom intensywności inwestowania dla przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego (zatrudniających 10 i więcej osób) w województwie łódzkim kształtował się na poziomie 8% rocznie, co oznacza, że przeciętnie na jednostkę ich przychodów z całokształtu działalności przypadano średnio 0,08 jednostki nakładów inwestycyjnych na pozyskanie aktywów trwałych (na 1 mln PLN przychodów – 80 tys. PLN nakładów inwestycyjnych). Należy zauważyć, że wskaźnik intensywności inwestowania do 2009 roku był zdecydowanie wyższy w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego w porównaniu z podmiotami bez udziału tego kapitału, poza rokiem 2008, gdzie wskaźnik intensywności inwestowania był nieznacznie wyższy w podmiotach bez udziału kapitału zagranicznego. W latach 2010–2013 przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego znacząco ograniczyły akcję inwestycyjną, co z dużym prawdopodobieństwem wiązać można ze skutkami kryzysu finansowego na świecie i rosnącą ostrożnością inwestorów w zakresie rozszerzania działalności oraz podejmowania nowych inicjatyw gospodarczych. Natomiast w roku 2014 przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego ponownie wyróżniły się większą skłonnością inwestycyjną. Wskaźnik intensywności wyniósł 7% w porównaniu do 6,7% osiągniętych przez przedsiębiorstwa bez udziału kapitału zagranicznego. Podkreślić należy fakt,

iż wskaźnik intensywności inwestowania charakteryzuje się tendencją wzrostową dla obu typów przedsiębiorstw, co świadczy o ponownie zwiększonej skłonności badanych podmiotów do rozwoju swojej działalności na terenie województwa łódzkiego.

Reasumując, należy stwierdzić, że przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego są aktywne w zakresie prowadzonej działalności inwestycyjnej, pozytywnie wyróżniając się na tym tle z ogółu podmiotów gospodarczych zlokalizowanych w regionie. Biorąc pod uwagę liczbę przedsiębiorstw ponoszących nakłady inwestycyjne ogółem, w ujęciu wartościowym, w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo, a także pod względem intensywności inwestowania można stwierdzić, że przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego systematycznie rozwijają swoją działalność na terenie województwa łódzkiego.

PODSTAWOWE WYNIKI FINANSOWE PRZEDSIĘBIORSTW Z UDZIAŁEM KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO

W latach 2004–2014 wartość przychodów z całokształtu działalności w zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego przedsiębiorstwach z udziałem kapitału zagranicznego systematycznie rosła (por tabela 1). Średnioroczny przyrost wartości przychodów w latach 2004–2014 wyniósł 12,2%, i był istotnie wyższy (ponad 3-krotnie) od tempa przyrostu liczby przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w województwie. Wartość przychodów w 2004 roku wynosiła 14 618,0 mln PLN, w 2010 roku była równa 35 262,5 mln PLN, a w 2014 roku osiągnęła poziom 46115,7 mln PLN. Oznacza to, że w analizowanym okresie wartość przychodów realizowanych przez przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego wzrosła ponad 3-krotnie, co świadczy o znacznym powiększeniu się skali działalności prowadzonej przez te podmioty. Wzrostowi przychodów towarzyszył wzrost poziomu kosztów, które rosły, w analizowanym okresie, w podobnym tempie, co przychody z całokształtu działalności.

W latach 2004–2014 ponad połowa zlokalizowanych w województwie łódzkim przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego wykazywała zysk brutto oraz zysk netto. W 2004 roku wartość zysku brutto zrealizowanego przez przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym była równa 1002,7 mln PLN, w 2010 roku wyniosła 1982,4 PLN, a w 2014 roku 2457,7 mln PLN. W przypadku zysku netto wielkości te kształtowały się odpowiednio na poziomie 793,0 mln PLN w 2004 roku, 1570,1 mln PLN w 2010 roku i 2030,6 mln PLN w 2014 roku. Można zatem mówić o generalnej poprawie wyników finansowych przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego. Jednak zauważyć należy, że wskaźniki rentowności obrotów (zarówno obrotów brutto, jak i netto) wahały się w analizowanym okresie, co wskazuje na występowanie dość dużego zróżnicowania opłacalności działalności, potencjalnie zarówno w odniesieniu do działalności operacyjnej, jak i ogólnej działalności gospodarczej. Wskaźnik rentowności obrotów brutto najwyższą wartość osiągnął w 2004 roku (6,86%) a najniższą w 2011 roku (4,2%), natomiast w całym analizowanym okresie przeciętna wartość omawianego wskaźnika wyniosła 5,38%. Podobna sytuacja miała miejsce w odniesieniu do wskaźnika rentowności obrotów netto, który w 2004 roku osiągnął relatywnie najwyższy poziom – 5,42%, najniższy w 2005 roku wynoszący 3,31%. Przeciętna wartość wskaźnika rentowności netto w latach 2004–2014 kształtowała się na poziomie 4,29%. Obniżenie rentowności

obrotów – przy jednoczesnym utrzymywaniu się wskaźnika kosztów na względnie stałym poziomie – świadczyć może o dużych zmianach, jakie zaszły zarówno w polskiej gospodarce (w szczególności w odniesieniu do wzrostu stopnia nasycenia rynku czy zaostrzenia konkurencji ze strony podmiotów krajowych), jak i na świecie (wskutek osłabienia popytu w efekcie kryzysu finansowego).

W latach 2004–2014 średnioroczna wartość przychodów z całokształtu działalności ogółu przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego (zatrudniających 10 i więcej osób) była równa 30 845,1 mln PLN, natomiast dla ogółu przedsiębiorstw bez udziału tego kapitału kształtowała się na średnim poziomie 72 472,5 mln PLN, czyli była blisko 2,5-krotnie wyższa. Różnica ta to oczywiście efekt dominacji ilościowej przedsiębiorstw krajowych bez udziału kapitału zagranicznego, których w analizowanym okresie było w województwie łódzkim ponad 5-krotnie¹ więcej niż przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym. Wartość przychodów z całokształtu działalności przypadająca na jedno przedsiębiorstwo była jednak w tym okresie przeciętnie ponad 2-krotnie wyższa w przypadku podmiotów z kapitałem zagranicznym. Podobnie wyglądała też kwestia kształtowania się poziomów kosztów uzyskania przychodów w obu grupach przedsiębiorstw.

W przypadku przedsiębiorstw zatrudniających 10 i więcej osób odsetek podmiotów wykazujących zysk netto był w analizowanym okresie wyższy w grupie przedsiębiorstw krajowych, tych bez udziału kapitału zagranicznego. Kształtował się on w latach 2004–2014 na średnim poziomie 80,6% wobec 67,7% w przypadku przedsiębiorstw o rodowodzie zagranicznym. Ponadto, wartość przeciętnych wyników finansowych netto była blisko 3-krotnie wyższa w grupie przedsiębiorstw bez kapitału zagranicznego – wynosiła ona 3713,5 mln PLN w ujęciu rocznym, wobec 1311,8 mln PLN w przedsiębiorstwach z kapitałem zagranicznym. Jeśli jednak wziąć pod uwagę kształtowanie się wielkości wyników finansowych netto w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo, to okazuje się, że w przypadku podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego były one znacznie wyższe w całym analizowanym okresie niż w grupie przedsiębiorstw krajowych bez udziału tego kapitału. Przeciętna wartość wyniku finansowego netto przypadającego na jedno przedsiębiorstwo z udziałem kapitału zagranicznego w analizowanym okresie osiągnęła poziom 3,22 mln PLN wobec 1,31 mln PLN w przypadku przedsiębiorstw bez kapitału zagranicznego. Zjawisko to związane jest zapewne z relatywnie wysokim udziałem dużych podmiotów w grupie przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, choć może również świadczyć o realizacji relatywnie wysokich zysków przez te przedsiębiorstwa. To drugie wskazanie nie znajduje jednak pełnego potwierdzenia w analizie wskaźników rentowności netto, które – pomimo, iż w poszczególnych latach podlegały istotnym wahaniom (co wiązać należy zarówno z perturbacjami kryzysowymi, dotyczącymi w większym stopniu przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym, jako tych pozostających we względnie ściślejszych powiązaniach z rynkami międzynarodowymi, jak i ze zidentyfikowanymi różnicami w intensywności inwestowania) – to jednak ich średnioroczne wartości były w badanym okresie bardzo zbliżone dla obu grup omawianych przedsiębiorstw.

Podsumowując, można stwierdzić, że zlokalizowane na terenie województwa łódzkiego przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego nieustannie zwiększają skalę prowadzo-

¹ dotyczy przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10 i więcej

nej działalności gospodarczej. Wartości osiągniętych przez nie przychodów (stanowiące jedną z miar wielkości przedsiębiorstwa) rosły przy tym szybciej niż liczba tych przedsiębiorstw w województwie łódzkim. W porównaniu z podmiotami bez kapitału zagranicznego, w analizowanym okresie zaobserwowano niższy odsetek przedsiębiorstw z udziałem zagranicznym wykazujących zyski, jednak wartość wyniku finansowego netto przypadającego na jedno przedsiębiorstwo była wyższa w przypadku przedsiębiorstw o zagranicznym kapitałem. Może to być związane z relatywnie wysokim udziałem dużych podmiotów w grupie przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego. Przeciętna rentowność obrotów była podobna w obu grupach przedsiębiorstw, chociaż w poszczególnych latach wystąpiły znaczne wahania, szczególnie widoczne w grupie przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, co bezpośrednio koresponduje z perturbacjami kryzysowymi na rynkach międzynarodowych oraz może być wynikiem różnic w intensywności inwestowania.

Tabela 1. Podstawowe wyniki finansowe przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego na tle wszystkich przedsiębiorstw województwa łódzkiego (lata 2004–2014 – podmioty zatrudniające 10 i więcej osób)

Przedsiębiorstwa:	Lata										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	Przychody z całokształtu działalności (mln PLN)										
z kapitałem zagranicznym	14 618,0	16 763,8	20 246,8	22 951,6	26 595,6	29 743,6	35 262,5	39 601,3	41 920,8	45 476,7	46 115,7
bez kapitału zagranicznego	49 680,6	52 630,8	58 883,7	67 442,5	70 401,9	69 390,5	74 281,7	83 008,6	88 399,6	88 936,8	94 141,2
ogółem	64 298,6	69 394,6	79 130,50	90 394,10	96 997,50	99 134,10	109 544,20	122 609,90	130 320,40	134 413,50	140 256,90
	Koszty uzyskania przychodów (mln PLN)										
z kapitałem zagranicznym	13 622,3	16 012,4	19 252,3	21 612,0	25 156,7	28 276,5	33 383,1	37 838,1	39 561,5	41 597,6	43 631,6
bez kapitału zagranicznego	47 698,9	50 480,8	56 065,4	62 820,7	66 414,9	64 720,4	68 956,6	77 411,1	83 965,1	85 277,2	87 009,0
ogółem	61 321,2	66 493,2	75 317,7	84 432,7	91 571,6	92 996,9	102 339,7	115 249,2	123 526,6	126 874,8	130 640,6
	Wynik finansowy netto (mln PLN)										
z kapitałem zagranicznym	793,0	555,2	999,2	1 025,8	1 102,4	1 101,1	1 570,1	1 364,3	1 872,6	2 015,0	2 030,6
bez kapitału zagranicznego	1 843,8	1 769,1	2 168,3	4 061,1	3 457,2	3 940,5	4 618,2	4 764,7	3 799,4	4 338,6	6 087,4
ogółem	2 636,8	2 324,3	3 167,5	5 086,9	4 559,6	5 041,6	6 188,3	6 129,0	5 672,0	6 353,6	8 118,0
	Liczba jednostek wykazujących zysk netto										
z kapitałem zagranicznym	249,00	238,0	267,0	271,0	245,0	271,0	282,0	277,0	293,0	296,0	307,0
bez kapitału zagranicznego	2 022,00	2 088,0	2 301,0	2 354,0	2 293,0	2 288,0	2 233,0	2 232,0	2 256,0	2 413,0	2 458,0
ogółem	2 271,00	2 326,0	2 568,0	2 625,0	2 538,0	2 559,0	2 515,0	2 509,0	2 549,0	2 709,0	2 765,0
	Wynik finansowy netto przypadający na jedno przedsiębiorstwo wykazujące zysk (mln PLN)										
z kapitałem zagranicznym	3,2	2,3	3,7	3,8	4,5	4,1	5,6	4,9	6,4	6,8	6,6
bez kapitału zagranicznego	0,9	0,8	0,9	1,7	1,5	1,7	2,1	2,1	1,7	1,8	2,5
ogółem	1,2	1,0	1,2	1,9	1,8	2,0	2,5	2,4	2,2	2,3	2,9
	Wskaźnik rentowności obrotów netto (%)										
z kapitałem zagranicznym	5,42	3,31	4,94	4,47	4,15	3,70	4,45	3,45	4,47	4,43	4,40
bez kapitału zagranicznego	3,71	3,36	3,68	6,02	4,91	5,68	6,22	5,74	4,30	4,88	6,47
ogółem	9,14	6,67	8,62	10,49	9,06	9,38	10,67	9,19	8,76	9,31	10,87

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

4.

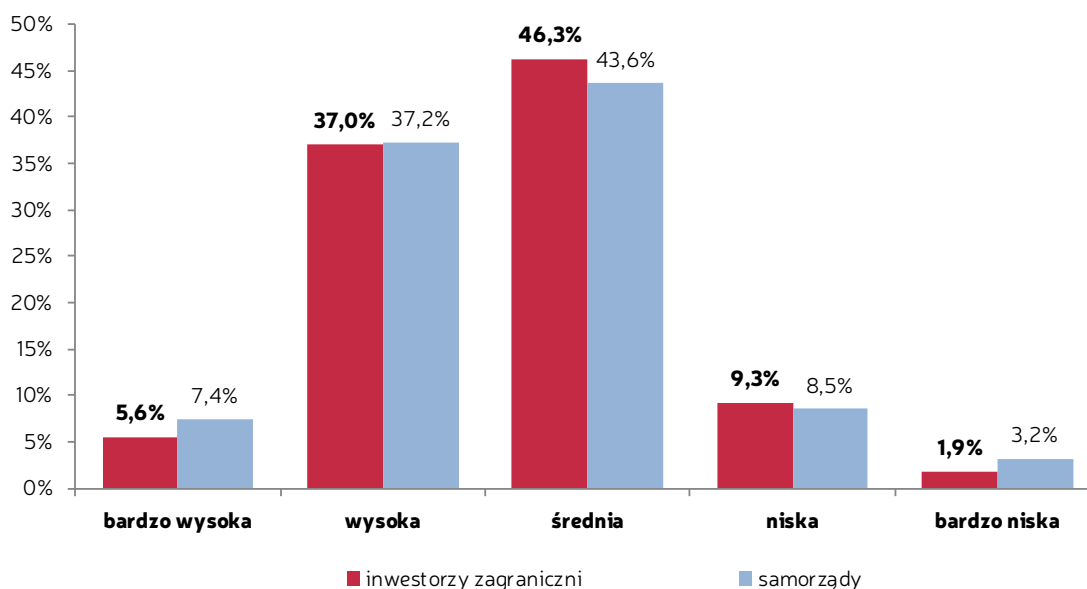
CZYNNIKI ZACHĘCAJĄCE
I ZNIECHĘCAJĄCE
DO DOKONANIA INWESTYCJI
NA TERENIE WOJEWÓDZTWA
ŁÓDZKIEGO W ŚWIETLE OPINII
PRZEDSIĘBIORSTW I JEDNOSTEK
SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Zarówno inwestorzy zagraniczni jak i jednostki samorządowe najczęściej oceniały atrakcyjność województwa łódzkiego jako średnią (ponad 46% przedsiębiorstw oraz blisko 44% jednostek samorządowych). Samorządy nieco częściej niż przedsiębiorstwa oceniały atrakcyjność województwa jako bardzo wysoką, tj. ponad 7% samorządów wobec blisko 6% przedsiębiorstw. Porównywalny jest natomiast odsetek przedsiębiorstw oraz jednostek samorządowych, które oceniły atrakcyjność województwa jako wysoką (tj. 37% respondentów w obu grupach).

Podobnie kształtowały się oceny negatywne, przy czym samorządy nieco częściej niż przedsiębiorstwa wystawiały ocenę „bardzo niską” (odpowiednio ponad 3% wobec blisko 2% respondentów).

Wykres 6. Ocena atrakcyjności inwestycyjnej województwa łódzkiego w opinii przedsiębiorstw i jednostek samorządu terytorialnego

Źródło: wyniki badania

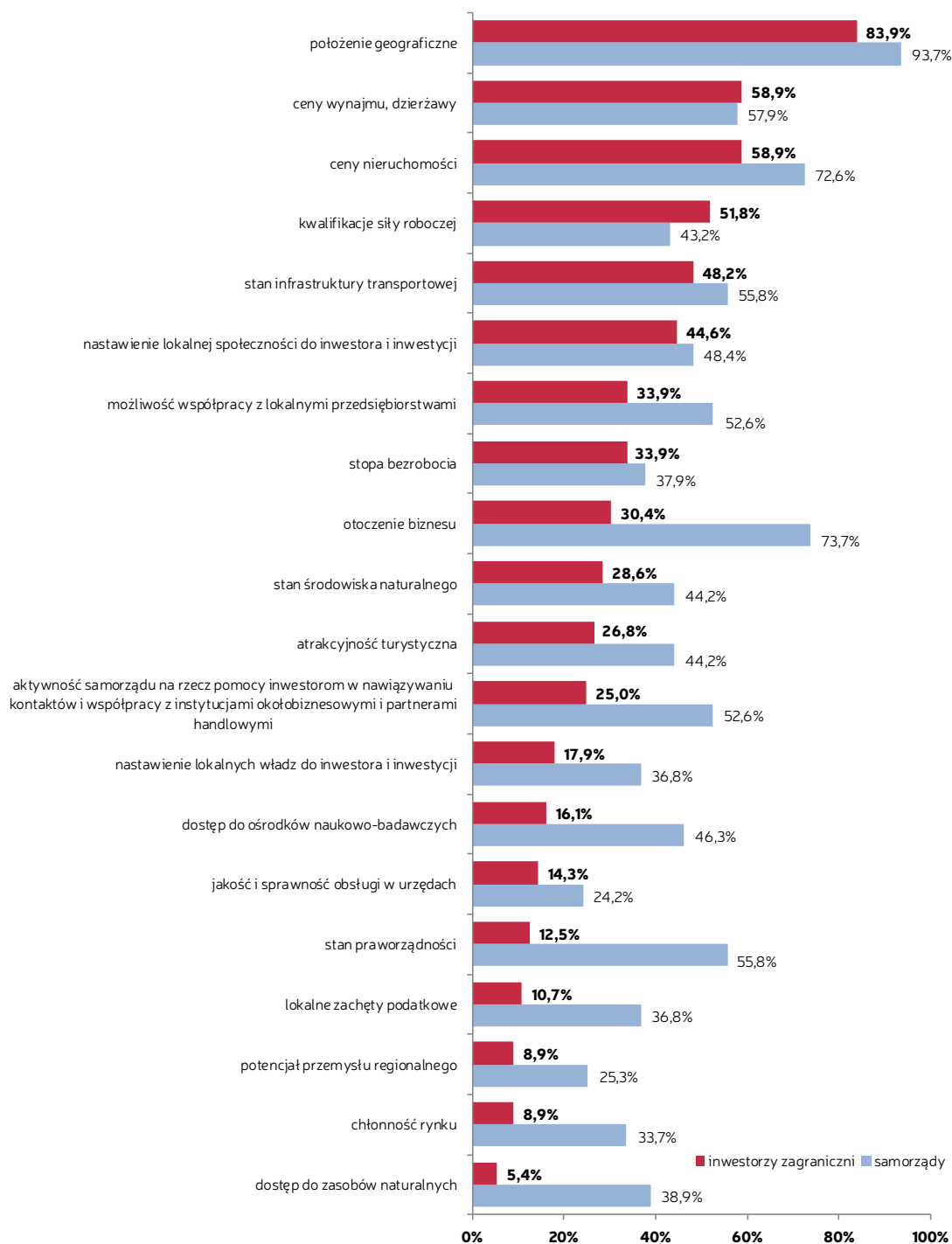
Ocena czynników zachęcających do realizowania inwestycji na terenie województwa łódzkiego przez inwestorów zagranicznych i jednostki samorządowe była raczej odmienna. Obie grupy były zgodne co do wskazania położenia geograficznego jako najważniejszego czynnika decydującego o lokalizacji inwestycji w regionie. Następnie respondenci byli zgodni co do istotności czynników cenowo – kosztowych kształtujących się w regionie, tj. cen wynajmu, dzierżawy (blisko 59% wskazań inwestorów zagranicznych oraz blisko 58% wskazań samorządów) oraz cen nieruchomości (odpowiednio 59% wskazań inwestorów i ponad 72% wskazań samorządów). Do istotnych czynników należą również kwalifikacje siły roboczej, stan infrastruktury transportowej oraz nastawienie lokalnej społeczności do inwestora i inwestycji.

Co ciekawe, istnieje duża rozbieżność w ocenie wielu czynników uznanych przez samorządy jako zachęcające do dokonania inwestycji na terenie województwa łódzkiego, natomiast w przypadku inwestorów wskazanych jako mniej istotne. Największe rozbieżności obserwuje się w ocenie otoczenia biznesu (samorządy blisko 74% wskazań, inwestorzy 30% wskazań), stan praworządności (samorządy 56% wskazań, inwestorzy blisko 13% wskazań), dostęp do ośrodków naukowo – badawczych (46% wskazań samorządów, inwestorzy 16% wskazań), aktywność samorządu na rzecz pomocy inwestorom w nawiązywaniu kontaktów i współpracy z instytucjami okołobiznesowymi i partnerami handlowymi (blisko 53% wskazań samorządów, 25% wskazań inwestorów).

W odniesieniu do czynników zniechęcających do dokonania inwestycji na terenie województwa łódzkiego istnieje nieco mniejsza rozbieżność w odpowiedziach udzielonych przez jednostki samorządowe oraz zagranicznych inwestorów. Tym niemniej istnieje duża rozbieżność w ocenie lokalnych zachęt podatkowych, które zostały wskazane przez blisko 11% samorządów jako czynnik zniechęcający do inwestowania, podczas gdy wśród przedsiębiorców było to aż 41% wskazań. Istotna rozbieżność występuje również w przypadku oceny aktywności samorządu na rzecz pomocy inwestorom w nawiązywaniu kontaktów i współpracy z instytucjami okołobiznesowymi i partnerami handlowymi, tj. 18% wskazań samorządów wobec 39% wskazań inwestorów oraz ceny nieruchomości – 1% wskazań samorządów wobec 18% wskazań inwestorów.

Jednak w przypadku większości czynników wskazania są dość podobne. Do istotnych czynników zniechęcających, w ocenie samorządów i zagranicznych inwestorów, do dokonania inwestycji na terenie województwa łódzkiego, należą: jakość i sprawność obsługi w urzędach, stan infrastruktury transportowej nastawienie lokalnych władz do inwestora i inwestycji oraz otoczenie biznesu.

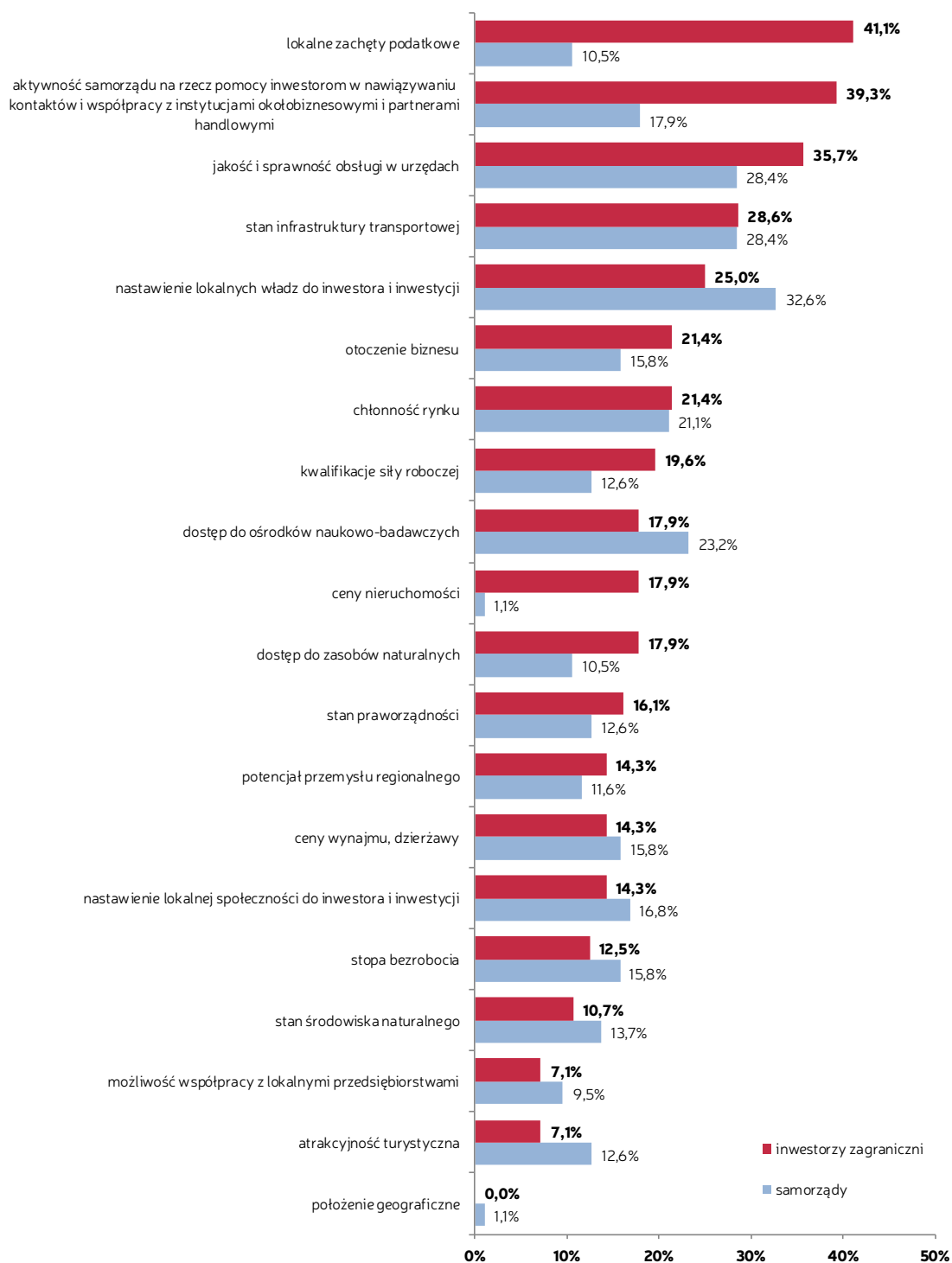
Wykres 7. Czynniki zachęcające do dokonania inwestycji na terenie województwa łódzkiego w opinii przedsiębiorców i jednostek samorządu terytorialnego

Uwagi: odpowiedzi nie sumują się do 100%, gdyż ankietowani mogli wskazać więcej niż jedną opcję

Źródło: wyniki badania

Wykres 8. Czynniki zniechęcające do dokonania inwestycji na terenie województwa łódzkiego w opinii przedsiębiorców i jednostek samorządu terytorialnego

Uwagi: odpowiedzi nie sumują się do 100%, gdyż ankietowani mogli wskazać więcej niż jedną opcję

Źródło: wyniki badania

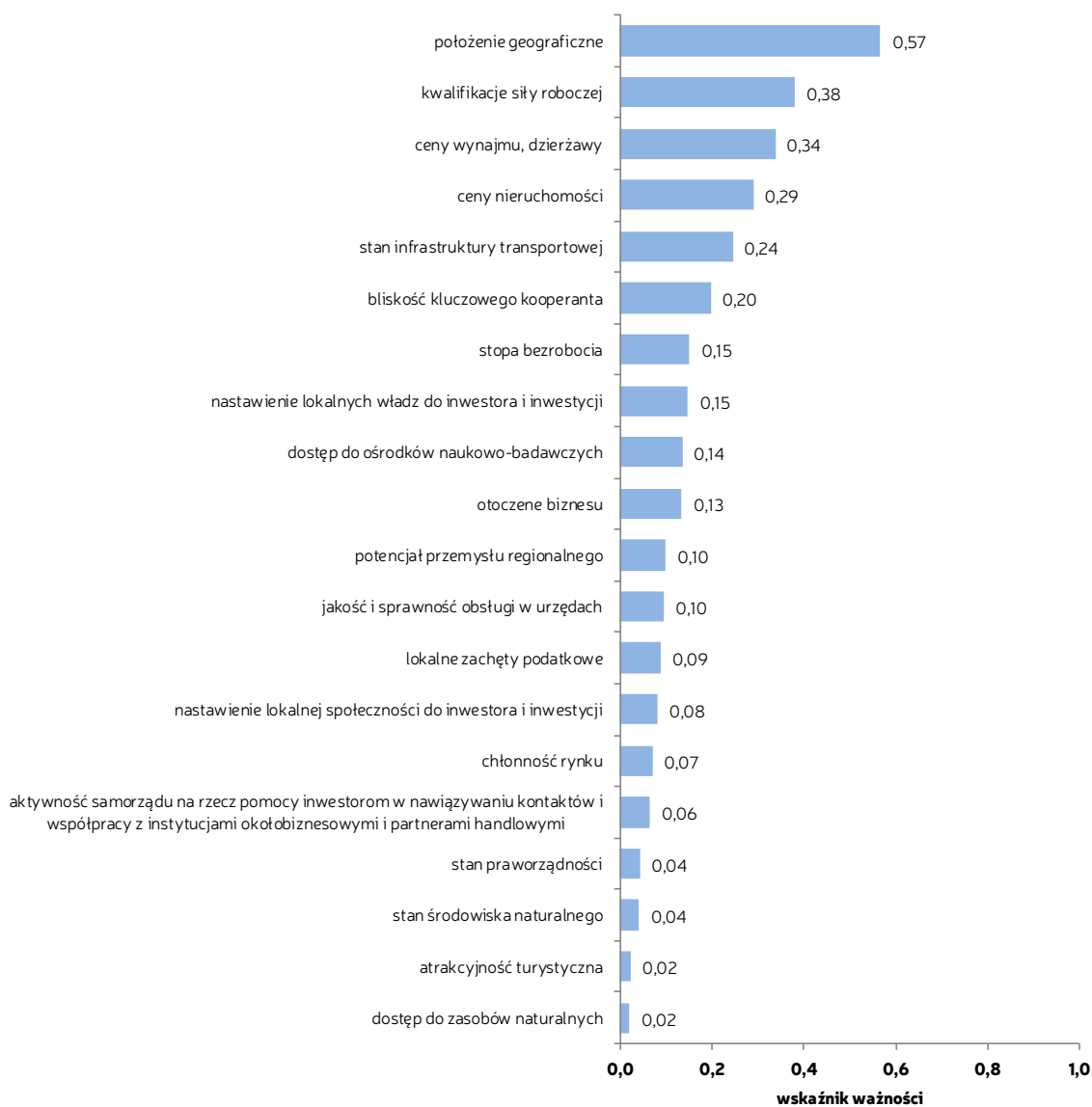
5.

DETERMINANTY WYBORU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO JAKO MIEJSCA LOKALIZACJI INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH

W opinii zagranicznych inwestorów, najważniejszym czynnikiem determinującym wybór województwa łódzkiego jako miejsca lokalizacji inwestycji było dogodne położenie geograficzne (wskaźnik ważności – 0,57), wynikające z centralnego położenia regionu i dostępności komunikacyjnej. Na drugim miejscu pod względem ważności znalazły się kwalifikacje siły roboczej oraz ceny wynajmu i dzierżawy (wskaźnik ważności odpowiednio 0,38 i 0,34). Wysokie znaczenie przypisano również cenom nieruchomości – wskaźnik ważności 0,29 oraz jakości infrastruktury transportowej (0,24). Wśród mniej ważnych czynników znalazły się: stopa bezrobocia, nastawienie lokalnych władz do inwestora i inwestycji oraz dostępność ośrodków naukowo – badawczych. Za najmniej istotne czynniki determinujące lokalizację inwestycji na obszarze województwa uznano stan praworządności (0,04), stan środowiska naturalnego (0,04), atrakcyjność turystyczną (0,02) oraz dostęp do zasobów naturalnych (0,02).

Wykres 9. Determinanty wyboru województwa łódzkiego jako miejsca lokalizacji inwestycji zagranicznych w opinii przedsiębiorstw

Uwagi: wartość liczbową wskaźnika ważności została obliczona według formuły:

$$W = \frac{\sum_{i=1}^k n_i w_i}{k \cdot N}$$

gdzie: W – wskaźnik ważności; i – indeks oceny; n_i – liczba wskazań danego czynnika na i – tym miejscu; k – maksymalna ocena w skali od 1 do k (wskazanie kolejności czynników oznaczano przypisanie im ocen w odwrotnej kolejności); N – liczba respondentów, którzy udzielili odpowiedzi na pytanie; w_i – ocena odpowiadająca miejscu czynnika i.

Źródło: wyniki badania

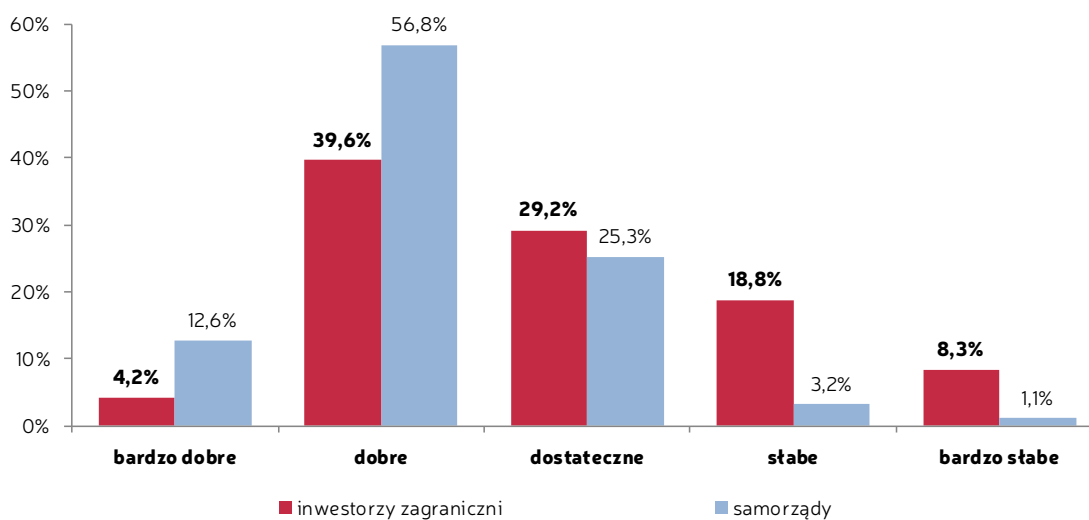
6.

OCENA PRZYGOTOWANIA
WŁADZ SAMORZĄDOWYCH
WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO
DO WSPÓŁPRACY
ZPRZEDSIĘBIORSTWAMI
Z UDZIAŁEM KAPITAŁU
ZAGRANICZNEGO

Najliczniejsza grupa jednostek samorządowych oceniła swoje przygotowanie do współpracy z przedsiębiorstwami z udziałem kapitału zagranicznego jako „dobre” (56,8%). Tą ocenę podzieliło 39,6% przedsiębiorców uczestniczących w badaniu. Relatywnie dużą różnicę odnotowano także w przypadku ocen „słabe” i „bardzo słabe” oraz „bardzo dobre”. Przygotowanie jednostek samorządowych jako niekorzystne oceniło łącznie 27,1% przedsiębiorstw, podczas gdy do słabego lub bardzo słabego przygotowania przyznało się jedynie 4,3% jednostek samorządowych. Blisko 13% jednostek samorządowych oceniło przygotowanie do współpracy z inwestorami zagranicznymi jako „bardzo dobre”, podczas gdy ze strony przedsiębiorców było to 4% wskazań. Najmniejsze różnice zdań dotyczyły oceny „dostateczne”. Na tym poziomie przygotowanie władz samorządowych województwa do współpracy z przedsiębiorstwami z udziałem kapitału zagranicznego oceniło 25,3% jednostek oraz 29,2% inwestorów.

Wykres 10. Ocena przygotowania władz samorządowych województwa łódzkiego do współpracy z przedsiębiorstwami z udziałem kapitału zagranicznego w opinii przedsiębiorstw i jednostek samorządu terytorialnego

Źródło: wyniki badania

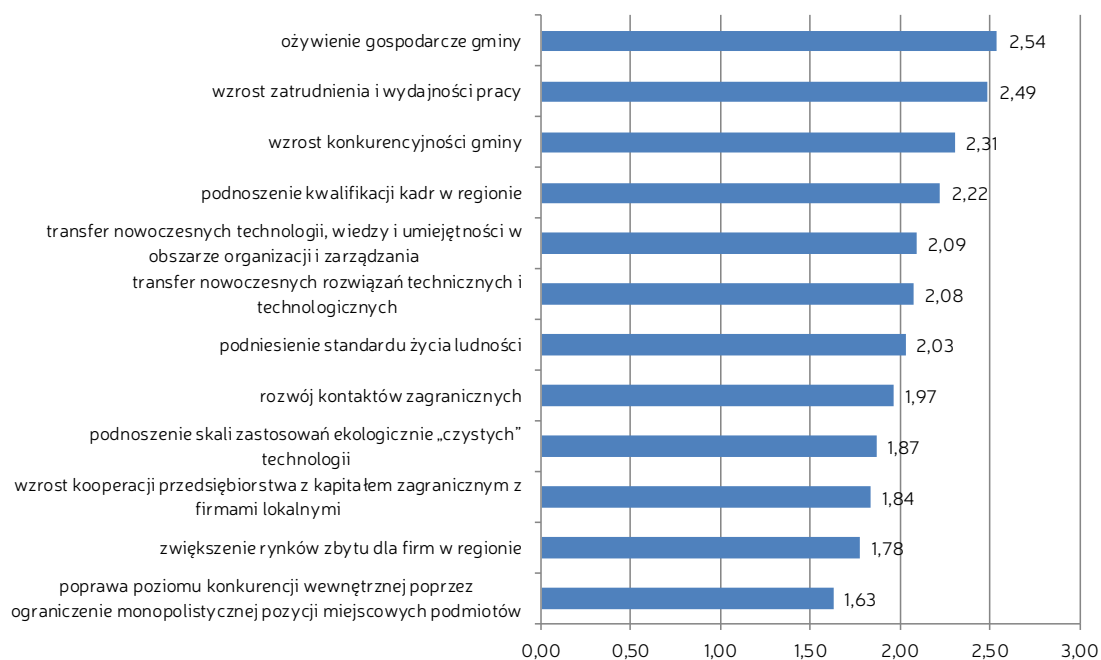

7.

ZNACZENIE BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH DLA WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Wśród efektów napływu inwestycji zagranicznych do regionu i działalności przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego na terenie województwa łódzkiego przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego dostrzegają wiele korzyści. Najważniejszymi czynnikami okazały się przy tym ożywienie gospodarcze gminy (wskaźnik oceny 2,54) oraz wzrost zatrudnienia i wydajności pracy (2,49). Do znaczących korzyści, wynikających z działalności przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego na terenie województwa zaliczyć można: wzrost konkurencyjności gminy (2,31) oraz podnoszenie kwalifikacji kadr w regionie (2,22.) Pozostałym korzyściom, jakie w opinii jednostek samorządu terytorialnego przynosi gminom działalność przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, przypisano oceny średnie (wartość wskaźnika oceny mieściła się w przedziale od 1,63 do 2,09). Istotnymi czynnikami w tej grupie okazały się w kolejności: transfer nowoczesnych technologii, wiedzy i umiejętności w obszarze organizacji i zarządzania, transfer nowoczesnych rozwiązań technicznych i technologicznych, podniesienie standardu życia ludności, rozwój kontaktów zagranicznych, podnoszenie skali zastosowań ekologicznie „czystych” technologii, wzrost kooperacji przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym z firmami lokalnymi, zwiększenie rynków zbytu dla firm w regionie oraz poprawę poziomu konkurencji wewnętrznej poprzez ograniczenie monopolistycznej pozycji miejscowych podmiotów.

Wykres 11. Ocena korzyści, jakie w opinii jednostek samorządu terytorialnego przynosi gminom województwa działalność przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego

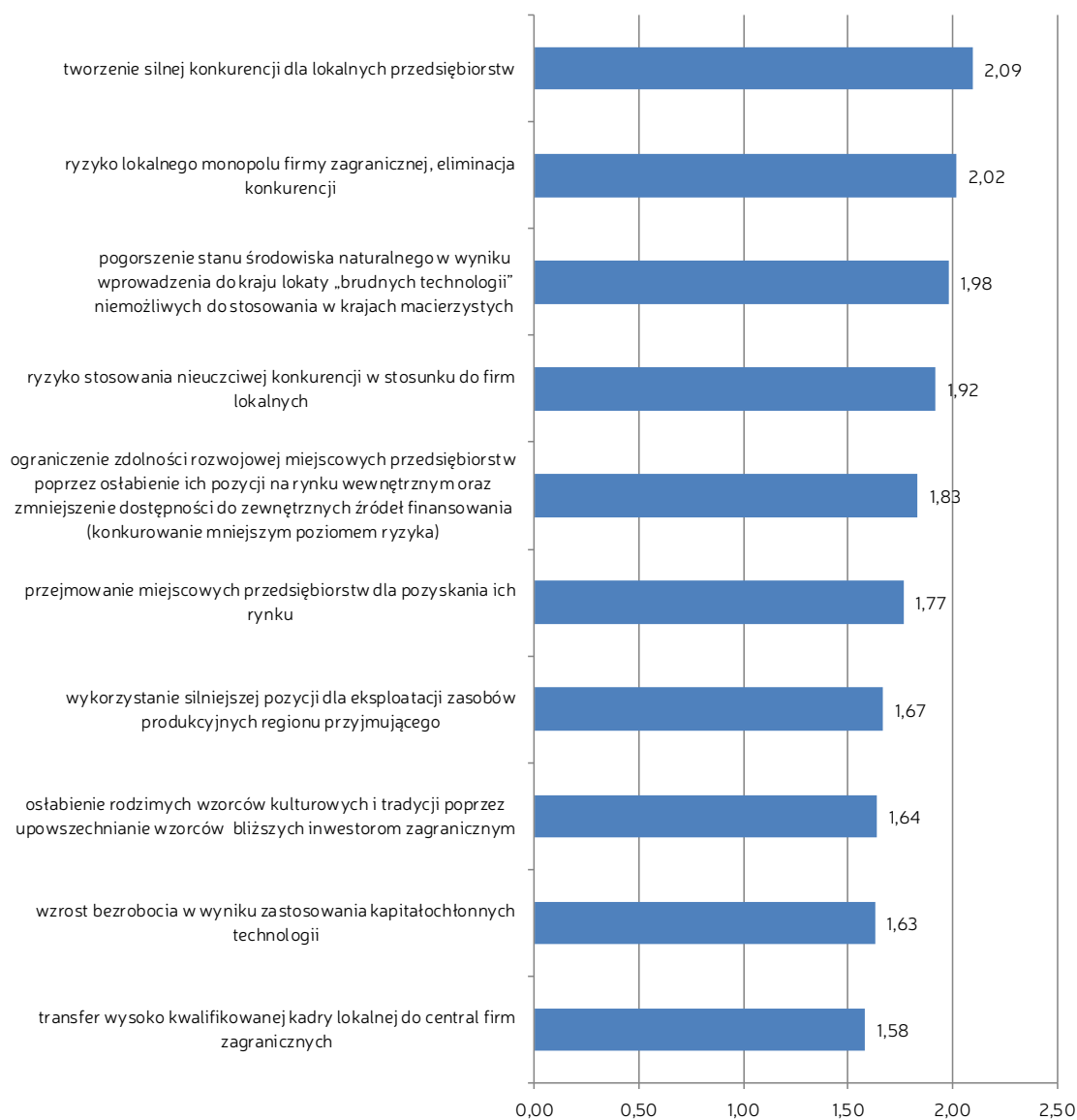

Uwagi: respondenci oceniali poszczególne czynniki, posługując się skalą: 3 – ocena wysoka, 2- ocena średnia, 1 – ocena niska oraz 0 w przypadku, gdy wymieniony czynnik nie wystąpił. Wartość liczbowa wskaźnika oceny obliczono jako średnią arytmetyczną ważoną.

Źródło: opracowanie własne

Wyniki badania wskazują, że identyfikowanym przez jednostki samorządu terytorialnego korzyściom, związanym z napływem kapitału zagranicznego do województwa, towarzyszą również zagrożenia. Wiele wskazanych w tym obszarze czynników zostało ocenione jako bardzo ważne i ważne (syntetyczna ocena według wskaźnika mieściła się w przedziale od 1,58 do 2,09), a najniżej oceniony został transfer wysoko kwalifikowanej kadry lokalnej do centrali firm zagranicznych.

Wykres 12. Ocena zagrożeń, jakie w opinii jednostek samorządu terytorialnego przynosi gminom województwa działalność przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego

Uwagi: respondenci oceniali poszczególne czynniki, postępując się skalą: 3 – ocena wysoka, 2 – ocena średnia, 1 – ocena niska oraz 0 w przypadku, gdy wymieniony czynnik nie wystąpił. Wartość liczbowa wskaźnika oceny obliczono jako średnią arytmetyczną ważoną.

Źródło: opracowanie własne

Wśród najważniejszych zagrożeń, jakie przynosi działalność przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego wskazywali: tworzenie silnej konkurencji dla lokalnych przedsiębiorstw, ryzyko lokalnego monopolu firmy zagranicznej, eliminacja konkurencji, pogorszenie stanu środowiska naturalnego w wyniku wprowadzenia do kraju „brudnych technologii”, ryzyko stosowania nieuczciwej konkurencji w stosunku do firm lokalnych, ograniczenie zdolności rozwojowej miejscowych przedsiębiorstw poprzez osłabienie ich pozycji na rynku, wykorzystanie silniejszej pozycji dla eksploatacji zasobów produkcyjnych regionu przyjmującego oraz osłabienie rodzimych wzorców kulturowych i tradycji poprzez upowszechnianie wzorców bliższych inwestorom i wzrost bezrobocia w wyniku zastosowania kapitałochłonnych technologii.

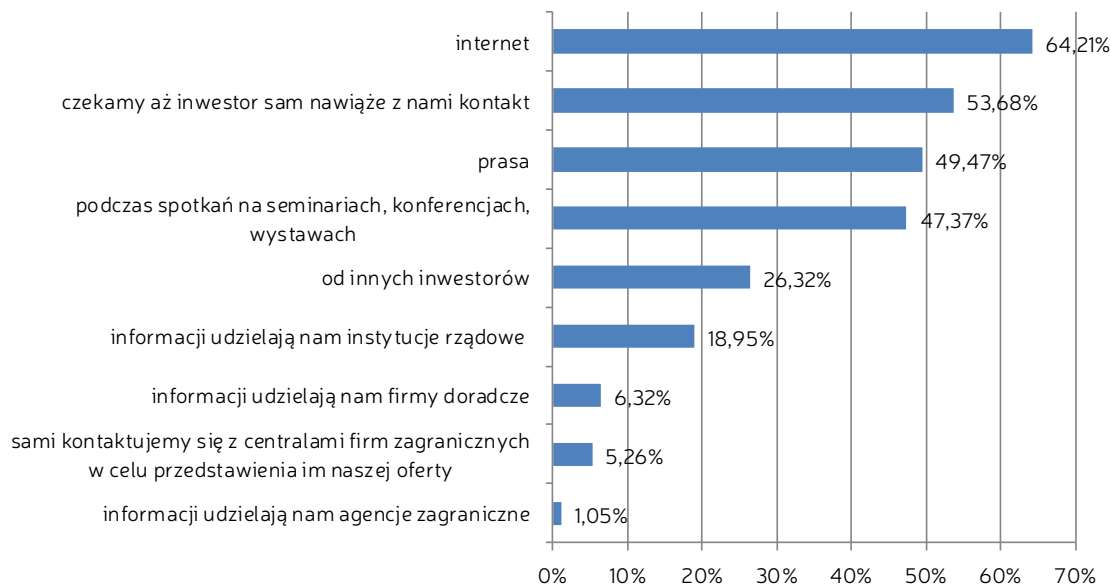
8.

AKTYWNOŚĆ JEDNOSTEK
SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO
NA RZECZ POZYSKIWANIA
KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO

Z przeprowadzonych badań wynika, że jednostki samorządu terytorialnego województwa łódzkiego najczęściej wykorzystywały Internet, jako źródło informacji o potencjalnych inwestorach zagranicznych (64,21%). Blisko połowa jednostek korzystała z informacji zamieszczonych w prasie (49,47%). Wysoki odsetek odpowiedzi wskazuje na duże znaczenie tych źródeł informacji, jednak nie wydaje się to zaskakujące, ponieważ oba te źródła są ogólnodostępne, a zdobycie informacji w nich zawartych nie wymaga podjęcia szczególnych działań. Wyraźnie daje się zauważyć, że rzadziej wybierane były źródła, do których dostęp wymaga zdecydowanie aktywniejszej postawy samorządów. Niższy był udział jednostek podejmujących wysiłki zdobywania informacji o potencjalnych inwestorach zagranicznych podczas spotkań na seminariach, konferencjach i wystawach (47,37%). Stosunkowo duży był odsetek jednostek samorządu, które wykorzystywały informacje uzyskane od innych inwestorów zagranicznych (26,32%). Znacznie mniej jednostek korzystało z takich źródeł, jak: instytucje rządowe (18,95%), bezpośredni kontakt z przedsiębiorstwami zagranicznymi (5,26%), firmy doradcze (6,32%), czy agencje zagraniczne (jedynie 1,05%). Warto zwrócić uwagę, że pozyskiwanie informacji o potencjalnych inwestorach zagranicznych ze wskazanych źródeł wymaga zaangażowania jednostek samorządu terytorialnego, ale i rokuje znacznym prawdopodobieństwem pozytywnego rezultatu niż oczekiwanie, że inwestor sam nawiąże kontakt z zainteresowaną gminą. Stąd duży niepokój budzi fakt, że 53,68% ankietowanych oczekiwało na „przyjście inwestora”. Wyniki badania wskazują jednak, że w przypadku większości z nich biernemu oczekiwaniu towarzyszyły także formy aktywnego poszukiwania informacji o potencjalnych inwestorach z zagranicy.

Wykres 13. Źródła informacji o potencjalnych inwestorach zagranicznych jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego

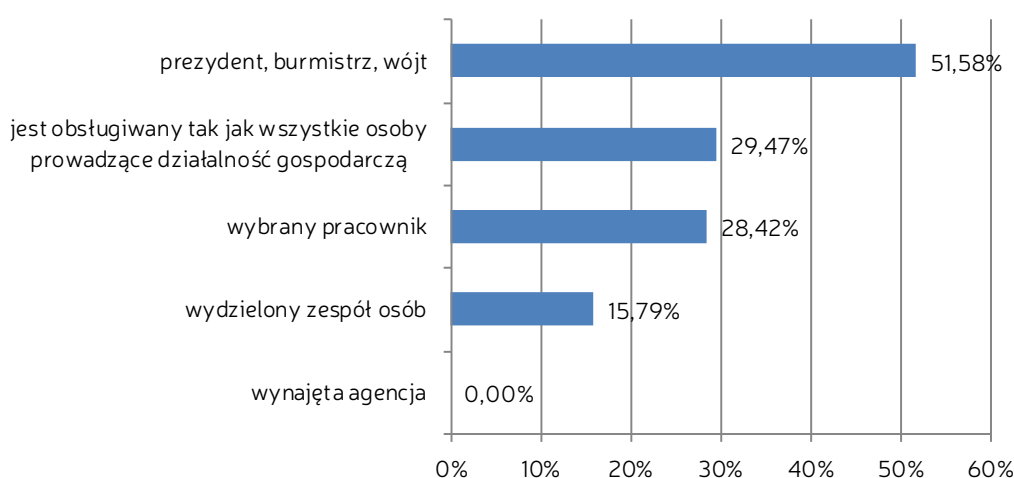

Uwagi: odpowiedzi nie sumują się do 100%, gdyż ankietowani mogli wskazać więcej niż jedną opcję.

Źródło: opracowanie własne

Wyniki badania wskazały, że w ponad połowie jednostek samorządowych województwa łódzkiego (51,58 %) podmiotem odpowiedzialnym za obsługę inwestora zagranicznego był prezydent, burmistrz lub wójt (w zależności od rodzaju jednostki). 29,47 % ankietowanych odpowiedziało, że inwestor zagraniczny był obsługiwany tak jak wszystkie osoby prowadzące działalność gospodarczą. Natomiast 28,42% wskazało, że obsługę inwestora zagranicznego powierza pracownikowi, którego zakres obowiązków obejmuje tego typu zadania, zaś w przypadku 15,79% jednostek obowiązek ten spoczywał na zespole pracowników. Żadna z jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego nie wynajęła do tego celu podmiotu zewnętrznego.

Wykres 14. Agendy (podmioty) odpowiedzialne za obsługę inwestorów zagranicznych w urzędach gmin województwa łódzkiego

Uwagi: odpowiedzi nie sumują się do 100%, gdyż ankietowani mogli wskazać więcej niż jedną opcję.

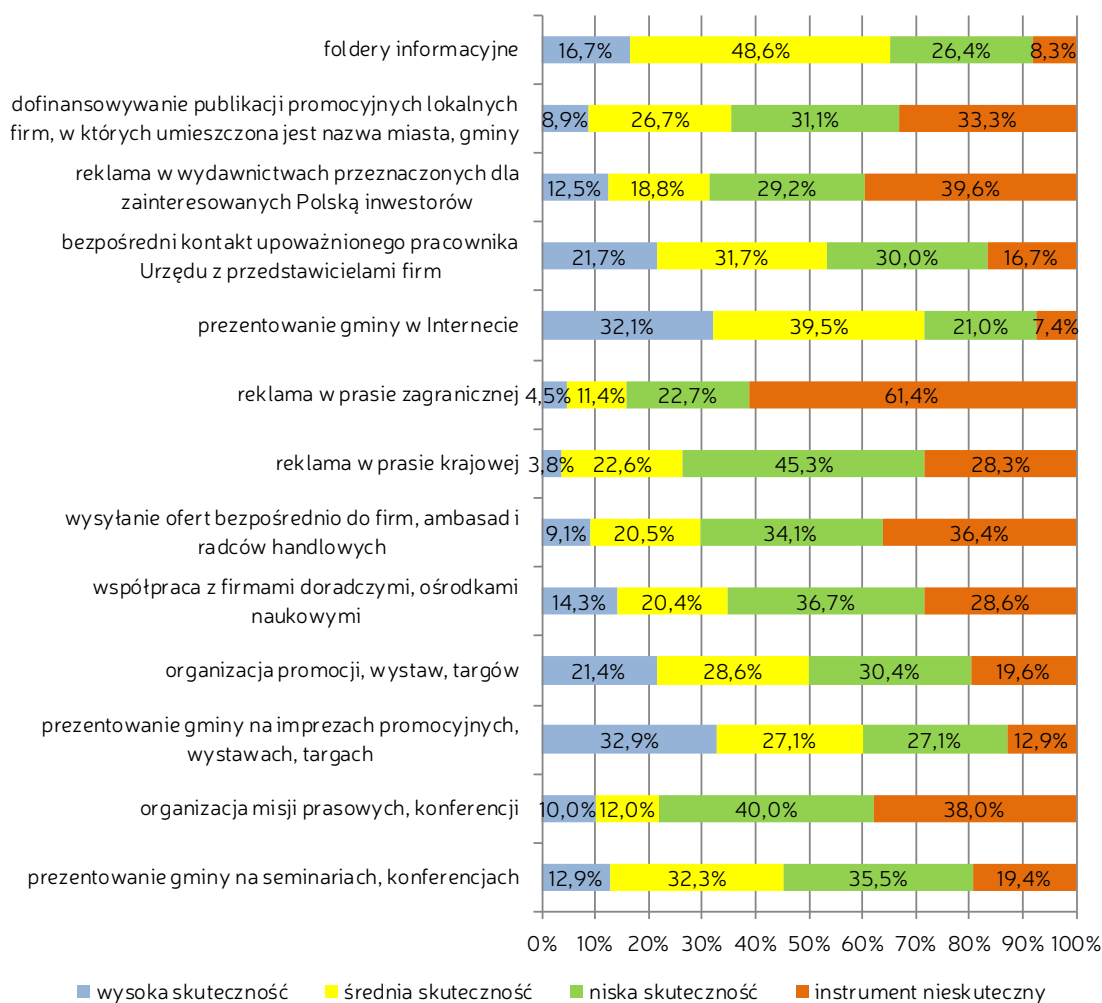
Źródło: opracowanie własne

Za najskuteczniejszy instrument promocji jednostki samorządu terytorialnego województwa łódzkiego uznali prezentowanie gminy na imprezach promocyjnych, wystawach i targach, przy czym 32,9% respondentów korzystających z tej formy promocji oceniło jej skuteczność jako wysoką, 27,1% jako średnią. Na kolejnych miejscach pod względem poziomu skuteczności narzędzi promocyjnych uplasowane zostały: prezentowanie gminy w Internecie (32,1%), bezpośredni kontakt pracownika Urzędu z przedstawicielami firm (21,7%), organizacja promocji, wystaw i targów (21,4%).

Wśród narzędzi promocyjnych przynoszących średnią skuteczność uznano foldery informacyjne (48,6%), oraz prezentowanie gminy na seminariach i konferencjach (32,3%). Jednocześnie 35,5% ankietowanych uznało skuteczność tego instrumentu na poziomie niskim. Z kolei za działania promocyjne nieprzynoszące pożądanych efektów uznano: reklamę w prasie zagranicznej (61,4%), reklamę w wydawnictwach przeznaczonych dla zainteresowanych Polską inwestorów (39,6%), organizację misji prasowych, konferencji (38%), wysyłanie

ofert bezpośrednio do firm, ambasad i radców handlowych (36,4%), dofinansowanie publikacji promocyjnych lokalnych firm, w których umieszczona jest nazwa miasta, gminy (33,3%). Wśród instrumentów odznaczających się niską skutecznością najczęściej wskazywano reklamę w prasie krajowej (45,3%) oraz organizację misji prasowych i konferencji (40%).

Wykres 15. Skuteczność instrumentów promocji gmin województwa łódzkiego stosowanych przez jednostki samorządu terytorialnego

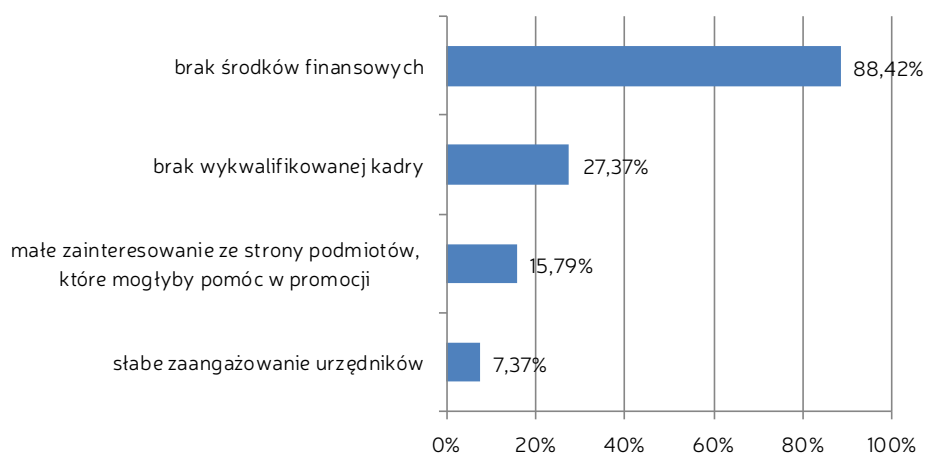

Źródło: opracowanie własne

Według zdecydowanej większości jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego najistotniejszą barierą uniemożliwiającą prowadzenie skutecznych działań promocyjnych na rzecz pozyskiwania inwestorów zagranicznych był brak środków finansowych (88,42%). Znacznie mniej podmiotów objętych badaniem upatrywało przyczyn uniemożliwiających prowadzenie skutecznej promocji w innych czynnikach. 27,37% jednostek uzna-

to, że barierę skutecznej promocji stanowił brak wykwalifikowanej kadry. 15,79% jednostek wskazywało na małe zainteresowanie ze strony podmiotów mogących pomóc w działaniach promocyjnych. Zaledwie 7,37% jednostek samorządowych upatrywało przeszkód skutecznej promocji wewnątrz organizacji, wskazując na słabe zaangażowanie urzędników.

Wykres 16. Przeszkody skutecznej promocji gmin województwa łódzkiego według jednostek samorządu terytorialnego

Uwagi: odpowiedzi nie sumują się do 100%, gdyż ankietowani mogli wskazać więcej niż jedną opcję.

Źródło: opracowanie własne

9.

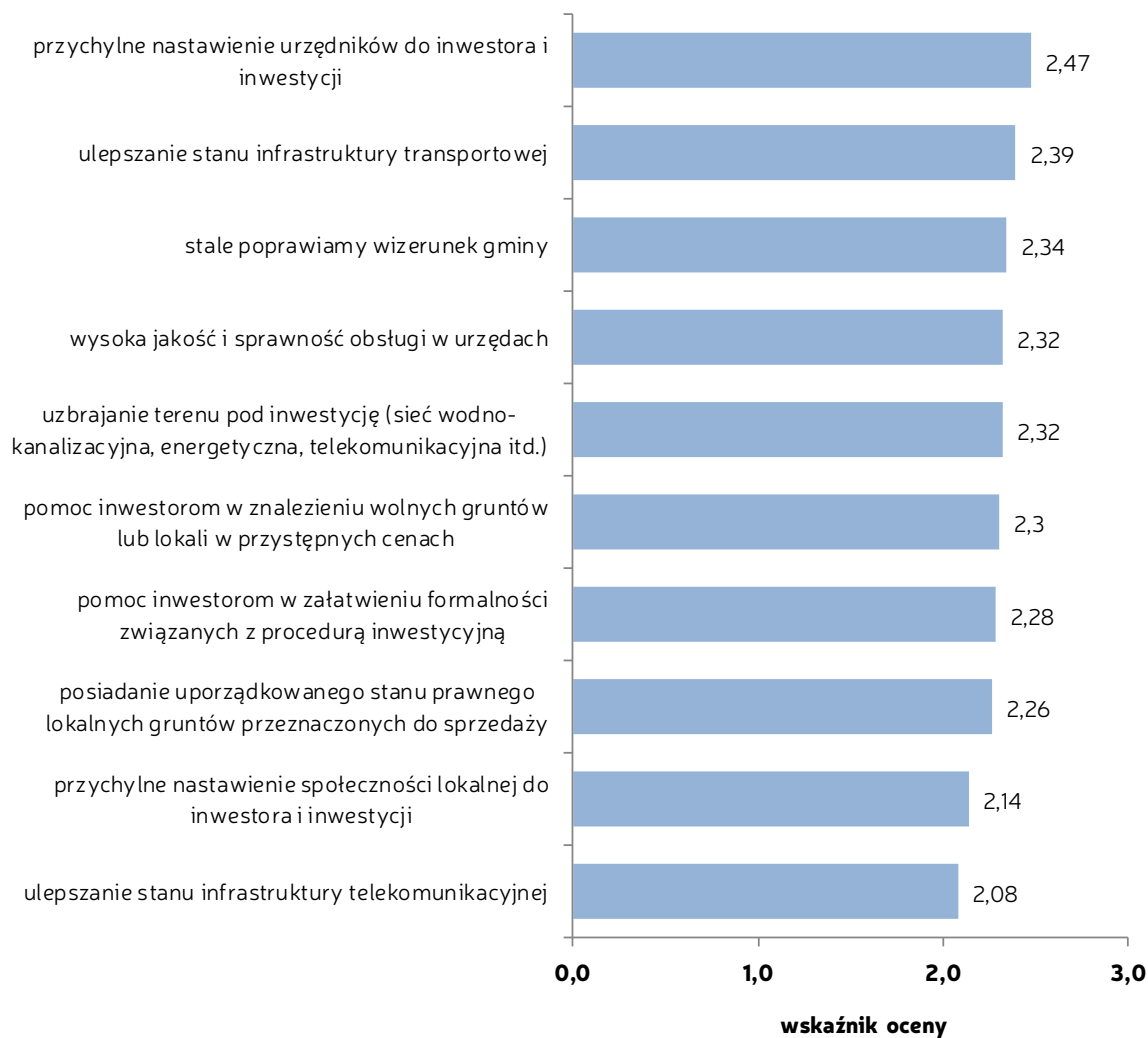
OCENA SKUTECZNOŚCI INSTRUMENTÓW
STOSOWANYCH PRZEZ JEDNOSTKI
SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO
NA RZECZ PODNOSZENIA
ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ

W ocenie skuteczności instrumentów podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej jednostki samorządu terytorialnego województwa łódzkiego wskazywały zarówno czynniki „twarde”, w których upatruje się największych korzyści, pozwalających na redukcję kosztów działalności, jak i „miękkie”, które nie przekładają się bezpośrednio na wynik finansowy przedsiębiorstwa. Co istotne, najwyżej oceniono skuteczność instrumentu określonego jako „przychylne nastawienie urzędników do inwestorów zagranicznych” (wskaźnik oceny 2,47; spośród 95 uczestniczących w badaniu jednostek 42 oceniły ten instrument najwyżej). Na trzecim miejscu – stała poprawę wizerunku gminy (2,34). Bardzo wysoko oceniono także skuteczność działań związanych z wysoką jakością i sprawnością obsługi w urzędach (2,32), pomoc inwestorom w znalezieniu wolnych gruntów lub lokali w przystępnych cenach (2,30) czy pomoc inwestorom w załatwieniu formalności związanych z procedurą inwestycyjną (2,28). Wysoka ocena skuteczności wyżej wymienionych tzw. „miękkich” czynników świadczy o dużej świadomości urzędników badanych jednostek co do znaczenia ich pracy oraz postaw w kreowaniu oceny poziomu atrakcyjności gminy w oczach potencjalnych inwestorów.

Badane jednostki uznają także, jako wysoce skuteczne, stosowane instrumenty poprawy atrakcyjności inwestycyjnej województwa tworzące tzw. grupę czynników „twardych”, mających na celu ulepszenie posiadanych zasobów, w tym zwłaszcza infrastruktury transportowej – drugie miejsce w rankingu (wskaźnik oceny 2,39; podobnie jak w przypadku pierwszego czynnika 42 jednostki na 95 uczestniczących w badaniu oceniły ten instrument najwyżej). Należy podkreślić, że tego typu czynniki są kluczowe dla wielu inwestorów ze względu na szybkość, jakość i koszty zaopatrzenia i dystrybucji towarów i usług. W tej grupie badane jednostki samorządu terytorialnego województwa łódzkiego wysoko oceniły skuteczność działań związanych z uzbrajaniem terenu pod inwestycje w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną, energetyczną czy telekomunikacyjną (2,32) oraz posiadanie uporządkowanego stanu prawnego lokalnych gruntów przeznaczonych do sprzedaży (2,26). Należy podkreślić wysokie wskaźniki oceny skuteczności wymienionych czynników w podnoszeniu atrakcyjności inwestycyjnej regionu.

Dodatkowo, badane jednostki samorządu terytorialnego źródeł wzrostu poziomu atrakcyjności inwestycyjnej województwa łódzkiego upatrują w działaniach związanych z ulepszaniem infrastruktury telekomunikacyjnej (wskaźnik oceny 2,08). Czynniki te wpisuje się we wcześniejsze wskazania dotyczące „czynników twardych”, mających największy wpływ na obniżenie kosztów funkcjonowania przedsiębiorstwa.

Wykres 17. Ocena skuteczności instrumentów podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej stosowanych przez gminy województwa łódzkiego w opinii jednostek samorządu terytorialnego

Uwagi: jednostki samorządu terytorialnego dokonały oceny skuteczności poszczególnych instrumentów poprzez przypisanie konkretnemu instrumentowi odpowiedniej wagi: 3 – bardzo skuteczny, 2 – skuteczny, 1 – istotny, 0 – nieistotny. Wartość liczbową wskaźnika oceny obliczono jako średnią arytmetyczną ważoną.

Źródło: wyniki badania.

Jednostki samorządu terytorialnego w podejmowanych działaniach na rzecz pozyskania inwestorów z zagranicy mają możliwość korzystania z pomocy wielu instytucji. Wyniki badania wskazały, że spośród instytucji, których zadania dotyczą wspierania przedsiębiorczości, jednostki samorządu terytorialnego województwa łódzkiego najwyżej oceniły pomoc udzieloną przez Urząd Marszałkowski (niemal 10% respondentów wskazało ocenę bardzo dobrą, a ok. 40% dobrą) oraz specjalne strefy ekonomiczne (SSE, nieco ponad 16% respondentów bardzo dobrze oceniło pomoc SSE, natomiast ok. 19% dało ocenę dobrą). W grupie podmiotów, które otrzymały najwięcej ocen „bardzo dobrych” znalazło się również Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera (COiE, 4,7% wskazań).

Stosunkowo dobrze zostały ocenione inne instytucje samorządowe: Starostwo Powiatowe – około 30% jednostek oceniło ich pomoc jako dobrą, a około 2% jako bardzo dobrą), Urząd Wojewódzki – ok. 27% respondentów wskazało ocenę dobrą, zaś 4% bardzo dobrą.

Nieznacznie słabiej i na podobnym poziomie oceniono wsparcie uzyskane ze strony Urzędów Gminy (ok. 22% ocen dobrych, 3% bardzo dobrych) oraz Urzędów Miasta (ok. 22% ocen dobrych, 0% bardzo dobrych). Wyraźnie niżej została oceniona pomoc świadczona przez instytucje szczebla centralnego, w tym ministerstwa (13% ocen dobrych, ok. 12% ocen dostatecznych, pozostałe wskazania dotyczyły i ambasady RP).

Należy jednak podkreślić, że w przypadku wielu instytucji, których działalność na rzecz pozyskiwania inwestorów zagranicznych podlegała ocenie, zdecydowana większość ankietowanych jednostek samorządu terytorialnego oceniała ich pomoc jako słabą, bez znaczenia lub wskazywała wręcz na brak pomocy. Dla ocenianych instytucji odsetek wskazań tych trzech negatywnych ocen wahał się w przedziale od 50% aż do 80%.

Szczególnie ważnym fragmentem opisywanej części badania są wyniki uwzględniające odpowiedzi przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego zlokalizowanych na obszarze województwa łódzkiego, które dokonały oceny pomocy, jaką zaoferowały im instytucje przed i po rozpoczęciu przez nich działalności w Polsce.

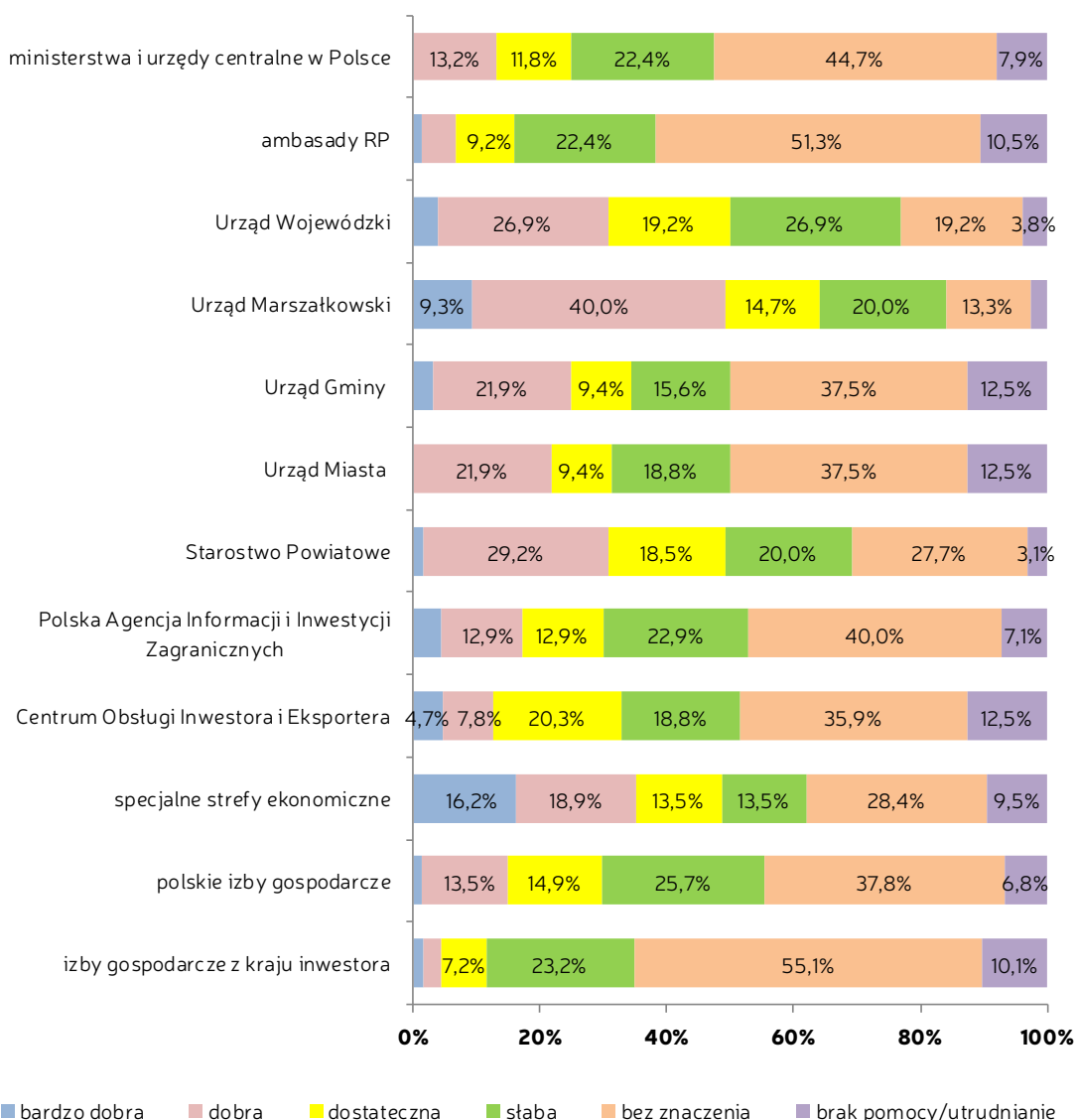
Jak pokazują wyniki badania, dla zdecydowanej większości ankietowanych przedsiębiorstw wsparcie instytucji rządowych, samorządowych i otoczenia biznesu okazane inwestorom przed podjęciem działalności gospodarczej w województwie łódzkim nie miało znaczenia. Jest to szczególnie widoczne w odniesieniu podmiotów otoczenia biznesu, takich jak: PAIiZ, czy izby gospodarcze w kraju inwestora oraz do instytucji rządowych (ministerstwa i urzędy centralne w Polsce).

Biorąc pod uwagę oceny „bardzo dobre” należy zauważyć, że inwestorzy najwyżej oceniali pomoc urzędów gmin, miast i specjalnych stref ekonomicznych, jednak odsetek przedsiębiorstw tak oceniających był niewielki (5%–6%). Klasyfikując instytucje samorządowe i otoczenia biznesu pod względem ocen „dobrych” przyznanych im przez przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego zlokalizowane na obszarze województwa łódzkiego, na pierwszym miejscu znalazły się Urzędy Miasta (ok. 19% wskazań), następnie Urząd Wojewódzki (17%), Urząd Marszałkowski (16%),

Nie sposób nie zwrócić uwagi na niskie oceny, jakie uzyskała Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych (PAIZ) – aż 63,4% ankietowanych przedsiębiorstw oceniło wsparcie tej instytucji jako „bez znaczenia” a niemal 32% wskazało „brak pomocy/utrudnianie”.

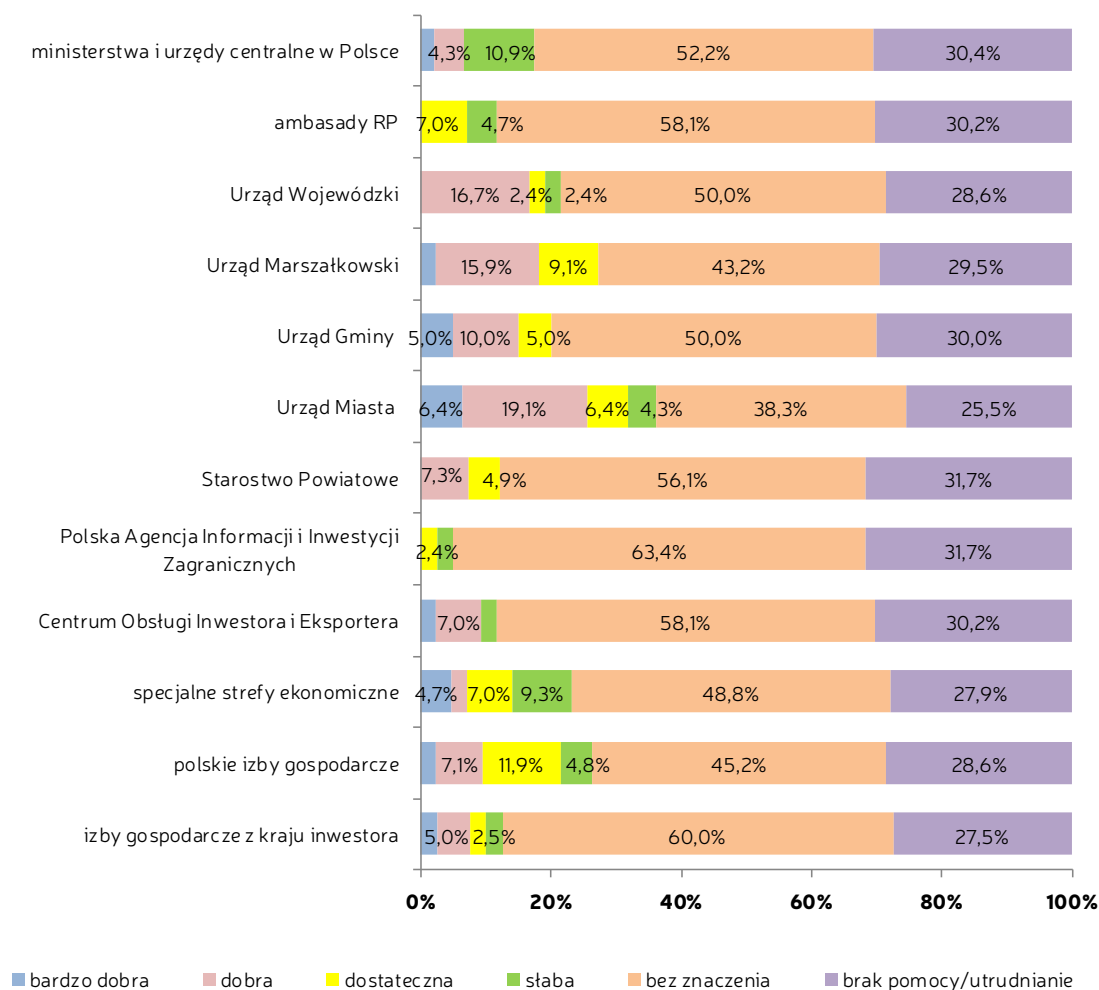
Należy podkreślić (dość niepokojący) duży odsetek ankietowanych przedsiębiorstw, w których odczuciu odpowiedź „brak pomocy/utrudnianie” jest najbardziej adekwatna w ocenie wsparcia udzielonego przez instytucje rządowe, samorządowe, czy otoczenia biznesu. Zgodnie z wynikami badania, najmniej ocen negatywnych uzyskały Urzędy Miast (25,5% wskazań), najwięcej Urzędy Gmin, Starostwa Powiatowe, wspomniana już wcześniej Polska Agencja Informatyki i Inwestycji Zagranicznych, czy Centrum Obsługi Inwestora i Eksporterera oraz urzędy centralne (ponad 30% wskazań).

Wykres 18. Ocena pomocy instytucji rządowych i samorządowych oraz otoczenia biznesu na rzecz pozyskania inwestorów zagranicznych w ocenie jednostek samorządu terytorialnego

Źródło: wyniki badania.

Wykres 19. Ocena udzielonego wsparcia inwestorom zagranicznym przez instytucje rządowe, samorządowe i otoczenia biznesu przed rozpoczęciem działalności w województwie łódzkim

Źródło: wyniki badania.

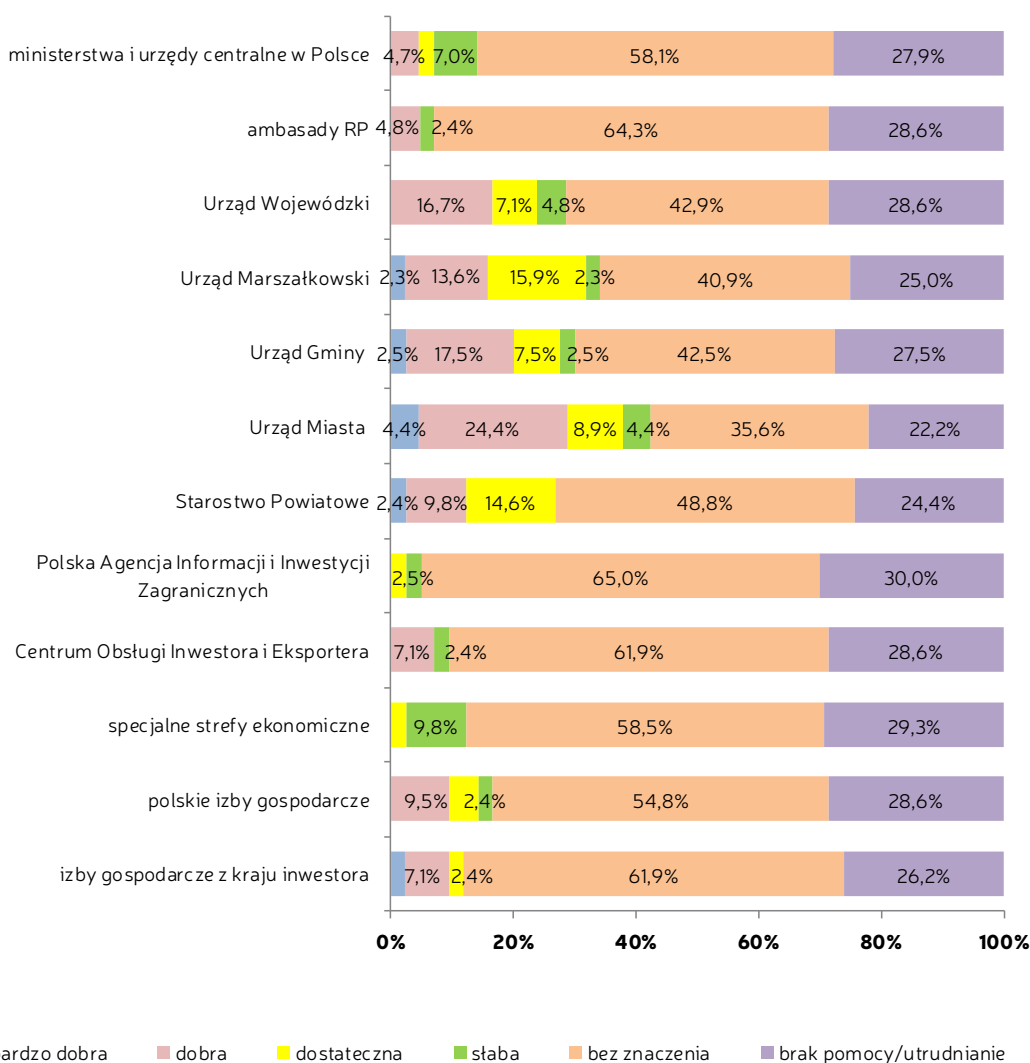
Oceny przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego dotyczące wsparcia udzielanego im przez instytucje rządowe, samorządowe i otoczenie biznesu już po podjęciu działalności gospodarczej na terenie województwa łódzkiego także dają dość niepokojący obraz. Również w tym przypadku duża część ankietowanych przedsiębiorstw wskazała, że wsparcie udzielone przez: ambasady RP, PAIiIZ, COLiE, zarządy SSE, polskie izby gospodarcze oraz izby gospodarcze z kraju pochodzenia inwestora było bez znaczenia (odsetek wskazań w przedziale od ok. 54% do 64%).

Niepokojący jest duży odsetek odpowiedzi „brak pomocy/utrudnianie” (22%–30%), odnoszący się do oceny pomocy okazywanej przedsiębiorstwom po dokonaniu BIZ w województwie łódzkim przez niemal wszystkie wskazane w ankiecie instytucje. Należy przy tym podkreślić, że zauważalna jest nieznaczna poprawa w ocenach dotyczących zaangażowania poszczególnych instytucji we wsparcie udzielone przedsiębiorstwom po rozpoczęciu przez nich działalności

w stosunku do pomocy udzielanej przed rozpoczęciem działalności. Biorąc pod uwagę oceny bardzo dobre i dobre największą poprawę odnotowano w odniesieniu do urzędów miast (28% wskazań ocen dobrych i bardzo dobrych po rozpoczęciu działalności vs. 25% przed rozpoczęciem działalności), urzędów gmin (21% vs. 15%). Wyniki badania wskazują, że respondenci nieznacznie gorzej ocenili pomoc udzieloną im po rozpoczęciu działalności w stosunku do pomocy udzielonej przed rozpoczęciem działalności przez Urzędu Marszałkowskiego (16% vs. 14%).

Pomimo, że wyniki badania nie napawają optymizmem, jednak pozwalają zauważyć, że to właśnie instytucje lokalne w największym stopniu są zainteresowane pozyskaniem inwestora i udzielają największego wsparcia inwestorom zagranicznym w podejmowaniu działalności gospodarczej w województwie łódzkim.

Wykres 20. Ocena udzielonego wsparcia inwestorom zagranicznym przez instytucje rządowe, samorządowe i otoczenia biznesu po rozpoczęciu działalności w województwie łódzkim

Źródło: wyniki badania.

ZAKOŃCZENIE

Znaczenie bezpośrednich inwestycji zagranicznych w rozwoju gospodarczym wielu krajów, w tym i Polski, jest bardzo duże.

Wynika to nie tylko z wielkości zaangażowanego kapitału i samej ilości podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, ale również i angażowania nadwyżek siły roboczej na danym terenie, rozwijania swoich przedsiębiorstw poprzez inwestycje oraz kooperowanie z lokalnymi podmiotami gospodarczymi. Ta współpraca może w pewnych przypadkach być jedyną szansą na przetrwanie – dla krajowych producentów lub usługodawców.

Przedsiębiorstwa zagraniczne zlokalizowane w kraju goszczącym są również często postrzegane jako nośniki nowoczesnych technologii, nowości w strefie konstrukcyjnej, organizacyjnej, marketingowej, które poprzez dyfuzję do lokalnych partnerów w miejscu inwestowania zwiększają ich konkurencyjność krajową, a nawet międzynarodową.

Stąd, istotna rola władz samorządowych, które powinny stwarzać właściwe warunki pozyskiwania kapitału zagranicznego i jego rozwoju w lokalnym środowisku biznesowym.

Jak wynika z przeprowadzonych badań, również i w województwie łódzkim bezpośrednie inwestycje zagraniczne odgrywają bardzo dużą rolę, stanowiąc znaczący segment gospodarki regionu.

Niepokój może budzić spadająca dynamika inwestowania w regionie łódzkim, biorąc pod uwagę zarówno ilość nowych przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, jak i wartość rocznych inwestycji, dokonywanych przez te przedsiębiorstwa, na tle średniej krajowej dla Polski.

Dowodzi to, że nie można bazować na dotychczasowych istotnych atutach regionu (centralne, położenie i infrastruktura transportowa, wysokie kwalifikacje siły roboczej, niskie ceny nieruchomości i dzierżawy) ale trzeba znajdować nowe, lub zwiększać siłę oddziaływania dotychczasowych czynników decydujących o atrakcyjności województwa łódzkiego.

Wydawca:

**Urząd Marszałkowski
Województwa Łódzkiego**

Uniwersytet
ŁÓDZKI

WYDZIAŁ ZARZĄDZANIA
UNIWERSYTET ŁÓDZKI

**Wydział Zarządzania
Uniwersytet Łódzki**

90-237 Łódź
ul. Matejki 22/26

Członkowie zespołu reprezentują następujące jednostki organizacyjne:

prof. Jerzy Różański
dr Bogna Kaźmierska-Józwiak
dr Dorota Starzyńska
**Katedra Finansów i Strategii Przedsiębiorstwa
Wydział Zarządzania
Uniwersytet Łódzki**

dr Magdalena Jasiniak
**Katedra Finansów Korporacji
Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny
Uniwersytet Łódzki**

dr Jadwiga Kaczmarska-Krawczak
Spółeczna Akademia Nauk

Zdjęcia:

Str. 10 – Stryków, skrzyżowanie autostrad A1 i A2
Str. 14 – Elektrownie wiatrowe
Str. 17 – Wizualizacja dworca Łódź Fabryczna w Łodzi
Str. 26 – Centrum Handlowe Manufaktura w Łodzi
Str. 31 – Port Lotniczy Łódź im. Władysława Reymonta
Str. 34 – Stryków – centrum logistyczne
Str. 36 – Łódzki Regionalny Park Naukowo-Technologiczny Sp. z o.o.
Str. 40 – Droga ekspresowa S14
Str. 45 – Fabryka Grohmnana – siedziba Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej S.A.
Str. 48 – Rzgów, Ptak Fashion City

Projekt graficzny: Krzysztof Skrzypczyk